

Tartu Ülikool
Filosoofiateaduskond
Germaani-romaani filoloogia osakond

Saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik
Magistriprojekt

Koostaja: Katrin Lõvi
Juhendaja: Ruth Niibo (MA)

Tartu
2005

Sisukord

SISSEJUHATUS	2
1. ÜLEVAADE JAHINDUSEST	4
1.1 MÕISTED „JAHINDUS“ JA „JAHIPIDAMINE“	4
1.2 JAHINDUSE AJALOOST	4
1.3 JAHISEADUSTE AJALOOST EESTIS	6
1.4 JAHINDUSALASE TERMINOLOOGIA KUJUNEMISEST	7
2. SÕNASTIKU KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED	10
2.1 SÕNAVARA VALIKUPRINTSIIBID	10
2.2 SIHTGRUPP	11
2.3 SÕNASTIKU KOOSTAMISEL TEKKINUD PROBLEEMID	11
2.3.1 KULTUURILISTEST ERINEVUSTEST TINGITUD PROBLEEMID	11
2.3.2 PROBLEEMID SEoses MÄÄRATLUSTEGA	13
3. SÕNASTIKU ÜLESEHITUS	14
4. SÕNASTIK	17
EESTIKEELSETE MÄRKSÕNADE LOEND	43
KOKKUVÕTE	47
KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU	48
ZUSAMMENFASSUNG	50

Sissejuhatus

Käesolev magistriprojekt „Saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik“ on järg 2004. aastal Tartu Ülikooli saksa filoloogia õppetooli juures kaitstud bakalaureusetöö „Zur deutschen Jägersprache“ praktilisele osale. Bakalaureusetöös sisaldunud sõnastikku edasi arendama ja täiendama ajendasid mitmed asjaolud. Esiteks autori huvi antud valdkonna ehk jahinduse vastu. Teiseks jahiturismi kiire areng Eestis, mida soodustavad suhteliselt puutumatuna säilinud Eesti loodus ja Eesti metsades elavate ulukiliikide rohkus. Kolmandaks tihenevad sõprus- ja koostöösidemed eestlastest ja sakslastest jahimeeste vahel. Eelkõige oli aga käesoleva sõnastiku kirjutamise ajendiks Eesti jahimeeste kindel soov ja tahe Eestis hetkel käibel olevat jahindusalast terminoloogiat ühte teosesse koondada ja seega terminite kasutamist ühtlustada.

Magistriprojekt koosneb kahest osast: teoreetilisest ja praktilisest. Esimeses peatükis tehakse lühike sissejuhatus jahinduse valdkonda. Selleks selgitatakse kõigepealt mõisteid *jahindus* ja *jahipidamine*, seejärel antakse ülevaade jahinduse ajaloost nii üldiselt kui ka jahindusalaste seaduste ja jahindusalase oskussõnavara kujunemise seisukohast. Teises peatükis selgitatakse põhimõtteid, mis olid aluseks käesoleva sõnastiku koostamisel. Samuti on selles osas kirjeldatud sõnastiku koostamisel tekkinud probleeme, peamiselt kultuurilistest erinevustest tingitud raskusi. Magistriprojekti kolmandas peatükis kirjeldatakse sõnastiku ülesehitust ning kasutatud lühendeid.

Töö neljanda peatüki ehk praktilise osa moodustab saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik, mis hõlmab üle 460 saksakeelse märksõna. Käesoleval hetkel koosneb Saksa jahindusalane oskuskeel umbes 4700 terminist¹. Seega ei ole antud magistriprojekti raames koostatud sõnastik kindlasti mitte täielik. Siiski on püütud teha valik jahindusalase oskuskeele tähtsaimatest väljenditest. Käesolevasse sõnastikku on kaasatud termineid järgnevatest valdkondadest: jahiulukid ja –linnud nii Eestis kui Saksamaal, ulukite anatoomia, jahipidamisviisid, jahirelvad, jahirajatised, jahikoerad, jahikombed. Lisaks muud olulised jahindusalased väljendid nimetamata valdkondadest. Sõnastiku lõpust võib leida eestikeelsete märksõnade loendi koos leheküljenumbritega, mis võiks hõlbustada selle kasutamist näiteks eestlastest jahimeestel. Käesolev sõnastik ongi mõeldud eelkõige jahimeestele nii Eestis kui ka Saksamaal ning teistele

---

¹ ZEIB/DOBSCHOVA 1996, lk 5

jahindusest huvitatud inimestele. Sõnastikust võiks abi olla ka tõlkijatel, kellel on vaja tõlkida vastava eriala tekste. Lisaks loodab autor, et käesolev magistripjekt saab olema baasiks täielikule saksa-eesti jahindusalasele sõnastikule, mis aitaks kaasa veelgi tihedamale koostööle sakslastest ja eestlastest jahimeeste vahel ning terminoloogia ühtlustumisele Eestis.

1. Ülevaade jahindusest

1.1 Mõisted „jahindus“ ja „jahipidamine“

Enne veel kui on võimalik rääkida jahinduse ajaloost ja jahinduslase terminoloogia kujunemisest, on vajalik välja selgitada, mille poolest erinevad üksteisest *jahipidamine* ja *jahindus*. Tavainimese jaoks ei ole ilmselt nendel mõistetel vahet ning seostuvad eeldatavasti vaid ulukite küttimisega mingi saagi (trofee, liha, nahk) saamise eesmärgil või lihtsalt tapmiskirest. Küll aga teevad nendel mõistetel vahet jahimees ning jahiseadus. Seega, toetudes Eesti Vabariigi Jahiseadusele², võiks *jahipidamist* määratleda kui „uluki jälitamist, püüdmist, tabamist või surmamist“. Jahipidamise võib põhimõtteliselt võrdsustada *küttimisega* (inimese vanemaid elatusalasid³) või *jahiga* (jahiulukite jälitamine ja tabamine⁴). *Jahindus* seevastu on tunduvalt laiem mõiste kui *jahipidamine*. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia 4. köites on *jahindust* määratletud kui „jahti ja jahimajandust hõlmavat tegevusala, ürgset elatusala“.⁵ Saksakeelne vaste sellele mõistele oleks *Jagdwesen* või *Weidwerk*, mis hõlmab enda alla lisaks jahipidamisele veel ka ulukihoolde, jahisarve puhumisega seotud traditsioonid, jahinduslase oskuskeele, jahikombed jne.

1.2 Jahinduse ajaloost

Jahipidamine on sama vana nähtus kui inimene ning oli meie kaugete esivanemate põhiline toiduhankimise vahend. Umbes 200 000 - 30 000 aastat tagasi elatusid jahist Euroopat asustanud neandertali inimesed.⁶ Kütitud ulukid pakkusid inimestele nii toitu, nahku riietuseks kui ka luid, hambaid või sarvi tarbeesemete valmistamiseks. Toetudes FREVERTile⁷ võib eelajalooliste inimeste kohta arheoloogiliste väljakaevamiste põhjal oletada, et juba tollal mängisid teatud traditsioonid jahipidamises suurt rolli. Näiteks kasutati augustatud kihvasid arvatavasti õnnetoovate esemetena ehk amulettidena. Koopajoonised räägivad selget keelt jahi olulisusest eelajalooliste inimeste elus. Oletatakse, et koopa seintele maaliti just jahiga seotud õnnestumised ning elamused, et

---

² <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=781209> (03.05.2005)

³ EE 1990, lk 343

⁴ ENE 1989, lk 57

⁵ ENE 1989, lk 56

⁶ vrd RANDVEER 2004, lk 13-14

⁷ vrd FREVERT 2001, lk 12

jahiõnne säilitada.⁸ Umbes 10 000 aastat tagasi Lähis-Idas ning põhjapool veelgi hiljem⁹, pärast loomakasvatusele ja põlluharimisele üleminekut, kaotas jahipidamine inimtegevuste hulgas oma liidripositsiooni, ent ei kadunud siiski mitte kuhugi.

Kui rääkida jahipidamisega seotud reeglitest ja korraldustest, võib jahinduse ajaloo tinglikult neljaks jagada:¹⁰

- a) Esimene ajajärk kestis 7.-8. sajandini ning sel ajal valitses vaba küttimise õigus ehk kindlaid reegleid ei olnud.
- b) Teine ajajärk kestis 8.-12. sajandini ning sel ajal jõustusid esimesed jahipidamisega seotud seadused. Näiteks oli Karl Suur (742-814) teadaolevalt esimene inimene, kes paremad jahimaad/-metsad enesele hoidis. Just sel ajajärgul seati Kesk-Euroopas sisse teatud alad, kus jahti tohtisid pidada ainult kuningad ja aadlikud ning kuningate õukondadesse võeti tööle esimesed ametimehed ehk forestarid, kelle ülesandeks oli kuninglike jahtide korraldamine.
- c) Kolmas ajajärk kestis 12./13.-19. sajandi keskpaigani. Sel perioodil kuulus jahiõigus endiselt kõrgaadlile, kes osa õigustest alamatele aadlikele edasi anda võisid. Taoline vahe tegemine tähendas, et ulukid olid n.-ö. ära jagatud: ainult kõrgaadel tohtis pidada jahti nn ülematele ulukitele (*Hochwild*), st metsisele, kotkastele ja sõralistele, välja arvatud metskitsedele. Muudel aadlikel, nagu krahvidel, parunitel ning vabahärradel, oli lubatud küttida vaid nn alamaid ulukeid (*Niederwild*), st jäneseid, metskitsi, rebaseid jne. Alamast soost inimestel ehk siis talupoegadel oli tol ajal õigus küttida vaid röövlloomi (karu, hunt). Ühtlasi hakkas levima salaküttimine. Sellest perioodist on saksa keeles ja Saksa kultuuriruumis käibele jäänud terminid *Hochwild* ja *Niederwild*, mis on ära toodud ka selle magistriprojekti sõnastikus. Eesti seadusandlus eristab suurulukeid (mida võib pidada termini *Hochwild* rudimendiks¹¹) ning teisi jahiulukeid,¹² kus metskits liigitatakse suurulukite alla. Saksamaal peetakse metskitse seevastu endiselt nn alama jahi ulukiks ehk väikeulukiks (*Niederwild*).
- d) Neljas ajajärk algas Prantsuse kodanliku revolutsiooniga (1789.-95. aastal Prantsusmaal) ning need õigused, mis tollal saavutati, kehtivad paljuski veel ka tänapäeval. Näiteks kaotasid aadlikud oma eesõiguse jahipidamisel ning

---

⁸ vrd FREVERT 2001, lk 12

⁹ vrd RANDVEER 2004, lk 14

¹⁰ edaspidi RANDVEER 2004, lk 14-17 ja FREVERT 2001, lk 17

¹¹ vrd RANDVEER 2004, lk 15

¹² <http://lex.andmevara.ee/estlex/kehtivad/AktTekst.jsp?id=50587> (10.05.2005)

jahiõigus seostati maaomandusega. Jahiõigus jaotati kaheks: maaga seotud jahiõiguseks ning jahiõiguse kasutamise õiguseks (jahipidamise rentimine). Selline jaotus on põhimõtteliselt püsinud tänapäevani ning tundub, et ka edukalt.

1.3 Jahiseaduste ajaloost Eestis

Ka praeguse Eestimaa territooriumil toimuv ei jäänud nende jahipidamisega seotud korralduste suhtes puutumatuks. Näiteks alates 15. sajandist oli Eesti aladel jahiõigus aadlike käsutuses, mida siiski juba 17. sajandil seadustega piirama hakati. Ja mitte ainult aadlike, vaid ka talupoegade õigusi piirati jahipidamisel üpris palju.¹³ Alates 19. sajandi lõpust kuni tänapäevani on Eestis jahinduse ja jahiseaduse alal nii mõndagi muutunud: nii nagu on vahetunud käskijad, nii ka seadused.

Näiteks 20. sajandi algul kehtis praeguse Eesti Vabariigi territooriumil kui Vene tsaaririigi osal 1892. aastal vastu võetud Vene jahiseadus. Lisaks sellele seadusele reguleerisid Eestis jahipidamist veel 1864. aasta Balti eraseadus, 1903. aasta Vene põllumajandusseadus ning 1905. aasta metsaseadus.¹⁴ Vene jahiseadusega oli keelatud näiteks jahipidamine emasloomadele, vasikatele ja talledele. Samuti oli selles seaduses kirjas kohustus hukata nn kiskjaid loomi¹⁵ ja kulle, kusjuures nende nn kiskjate loomade hulka olid arvatud ka oravad ja varblased.¹⁶

Eesti oma jahiseaduse väljatöötamist alustati 1924. aastal ning selle lõplikuks välja kuulutamiseks ning vastu võtmiseks kulus ligi kümme aastat, sest alles 1934. aastal võeti vastu Eesti Vabariigi jahiseadus.¹⁷ Selles seaduses olid ulukid jaotatud veel kahjulikeks ja kasulikeks ning seadus ise koosnes 60 paragrahvist.¹⁸ Ehkki seda seadust on nii mõnedki teadjamehed üsna terviklikuks pidanud¹⁹, ei kehtinud see kuigi kaua.

Teise maailmasõja ajal kehtis Eestimaa pinnal Saksa jahiseadus. Nõukogude Liidu perioodil ei olnud Eestis mitte ühtegi jahipidamist korraldavat seadust. Tähtsaimaks

---

¹³ vrd RANDVEER 2004, lk 15

¹⁴ vrd EJ 12/2004, lk 33

¹⁵ vt eelmist

¹⁶ vrd RANDVEER 2004, lk 16

¹⁷ vrd EJ 12/2004, lk 33

¹⁸ vrd RANDVEER 2004, lk 16-17

¹⁹ vrd RANDVEER 2004, lk 16

korraldavaks aktiks oli jahipidamise põhimäärus.²⁰ Seoses Nõukogude Liidu lagunemise ning Eesti Vabariigi taasloomisega ei olnud pikka aega Eestis ühtegi jahipidamist reguleerivat seadust. N.-ö. kompromissina võeti 1994. aasta aprillis vastu „Jahikorralduse seadus“, milles määratleti ulukite küttimise ajad ning võimalus oma maal jahti pidada ning erajahipiirkondi rajada. Uus jahiseadus võeti vastu 2002. aasta 24. aprillil ning see jõustus 2003. aasta 1. märtsil.²¹

1.4 Jahindusalase terminoloogia kujunemisest

Tegelikult on väga raske, kui isegi mitte võimatu, rääkida Eesti kultuuriruumis jahindusalasest oskuskeelest kui sellisest, nagu seda saab teha Saksa jahinduskultuuri puhul. Esiteks ei ole Eestis olnud vajadust jahigildide järele nagu seda oli Kesk-Euroopas seoses kuningate ja aadlike õukonnajahte korraldavate küttidega. Aga Saksamaal hetkel kõneldav jahindusalane oskuskeel on tekkinud eelkõige just tänu aadlike privileegile jahipidamisel ning vajadusele neid jahte korraldavate isikute järele. Eestis kujutab jahimeeste vahel kõneldav ning jahindusalastes väljaannetes kirjutatav keel endast suuremalt jaolt siiski üldkeelt mõningaste eranditega. Seega on raske rääkida Eesti jahindusalase oskuskeele kujunemisest. Kuid vestlustest ajakirja Eesti Jahimees toimkonna liikmetega võib järeldada, et alles nüüd, teise vabariigi ajal, on hakatud tõsiselt mõtlema jahindusalase terminoloogia kujundamisele, kirjanemisele ning täiustamisele. Siit ka idee käesoleva magistrip projekti teemavalikuks.

Ajaloolisest aspektist on võimalik vaadelda Saksa jahindusalase oskuskeele kujunemist. Siinkohal tuleks nimetada terminit, mis on saksakeelse *Jägersprache* vastena välja pakutud 2004. aasta raamatus „Jahiraamat“. Nimelt kasutatakse selles väljaandes nimetust *jäägrikel*,²² millega antud magistrip projekti autor päriselt nõustuda ei tahaks, sest *jääger* kujutab endast „elukutselist töötajat riigijahipiirkonnas, kelle töö põhiülesanneteks on jahimajanduslike ja biotehniliste tööde teostamine ning puhkemajanduslike ürituste korraldamine jahipiirkonnas.“²³ Seega oleks välistatud, et seda ka nn tavalised jahimehed omavahel kasutavad, mis aga nii ei ole. Seetõttu eelistab autor nüüd ja edaspidi kasutada väljendit *jahindusalane oskuskeel* ning selle lühemat varianti *jahinduskeel*.

---

²⁰ vrd RANDVEER 2004, lk 16

²¹ vrd RANDVEER 2004, lk 16-17

²² vt RANDVEER 2004, lk 12-13

²³ http://193.40.56.202/kete/html/standard/jxxger_III.html (06.05.2005)

Saksa jahindusalane oskuskeel hakkas kujunema tänu Kesk-Euroopas 9. sajandil sisse viidud korraldustele jahipidamise valdkonnas. Sellele järgnenud perioodist on pärit esimesed saksakeelsed jahindusalased terminid, mis inglasest saksa keele filoloog David DALBY ka sõnastikku „Lexikon Of The Mediæval German Hunt...” koondas (ilmunud Berliinis 1965. aastal).²⁴ Selles sõnastikus kommenteeritud terminitest on päris paljud ka tänapäeval kasutuses ning seal ära toodud üldkeelelised väljendid (26% kogu sõnastikust) on pikema aja jooksul omandanud jahindusalase tähenduse.²⁵

Järgnevatel sajanditel kujundasid saksa jahindusalase oskuskeele sõnavara peamiselt elukutselised jahimehed, kes olid enamasti seotud ajujahi ja kulli-/pistrikujahiga (vt peatükk 2.3.1, *Beize*), kuna need kaks valdkonda kuulusid n.-ö. ülema jahi alla. N.-ö. alama jahi õigusega inimestel ei olnud vajadust end sõnavara abil kuidagi eriliseks teha. Sellest perioodist on pärit eelkõige väljendid, mida kasutati seoses lindude dresseerimise, nende eest hoolitsemise ja kasutamisega jahil, samuti suurulukite ning nende vääristamisega seotud terminoloogia.²⁶

Huvipakkuv on ehk seegi, et kui veel 15. sajandil kasutati jahindusalases kirjanduses ulukite kehaosade puhul üldkeelseid väljendeid²⁷, siis tänaseks päevaks on Saksa jahindusalases oskuskeeles välja kujunenud väga laialdane sõnavara ulukite anatoomia osas ning ongi õigupoolest see, mis jahindusalase oskuskeele nii põnevaks teeb. Kui näiteks eestlasest jahimees ei tee vahet, millise loomaga on tegu, kui ta ütleb *silm*, siis sakslasest jahimehele on oluline kasutada sõraliste puhul väljendit *Lichter*, kiskjaliste ja väikeulukite puhul *Seher* ning koerte puhul *Augen*.

Alates 16. sajandist võib rääkida täielikult välja kujunenud jahindusalasest terminoloogiast Saksa kultuuriruumis, kus üldkeelelisi väljendeid kasutasid jahimehed vaid viie protsendi ulatuses.²⁸ Sel ajal peeti jahindusalast oskuskeelt millekski väga eriliseks ning sellesse ei tohtinud pühendada kõrvalisi isikuid. Ei olnud harvad ka juhused, kui sellest keelust üleastujatele määrati karistus *Weidmesserschlagen*, mis

---

²⁴ vrd WILLKOMM 1990, lk 11

²⁵ vrd LINDNER 1966, lk 412-419

²⁶ vrd WILLKOMM 1990, lk 12 ja LINDNER 1966, lk 425

²⁷ vrd WILLKOMM 1990, lk 12

²⁸ vrd OTT 1970, lk 10

tähendas patustanu löömist jahinoaga.²⁹ Kuigi Prantsuse kodanliku revolutsiooniga (vt peatükki 1.3) kaotas aadel oma privileegid jahipidamisel ning ka nn tavalised inimesed tohtisid n.-ö. ülematele ulukitele hakata jahti pidama, on väga huvitav fakt, et need uued jahimehed ei kasutanud omavahelises suhtluses mitte üldkeelt, vaid püüdsid elukutseliste jahimeeste sõnavara ja kombeid omandades sulanduda varasemate, elukutseliste jahimeeste hulka.³⁰

Kaks maailmasõda ei ole Saksamaal suutnud välja tõrjuda jahindusalast oskuskeelt kui olulist jahindustraditsiooni. Kuigi tänapäevane Saksa jahindusalane terminoloogia hõlmab umbes 4700 terminit ja need väljendid on peaaegu need samad, mida juba aastasadade eest kasutati, on siiski leidnud aset teatud muudatused. Olulisemad nendest on toimunud ja toimuvad ka edaspidi nendes valdkondades, mis kõige kiiremini arenevad. Näiteks seoses jahiturismiga on lisandunud loomade ja lindude nimetusi, mida Saksamaal varem ei tuntud. Samuti on toimunud suured muudatused jahindusega seotud tehnikas ning seega ka relvadega seotud sõnavaras. Ning kolmandaks ei saa nimetamata jätta jahindusalases seadusandluses toimuvat.³¹

---

²⁹ vrd WILLKOMM 1990, k 12

³⁰ vrd WILLKOMM 1990, lk 15

³¹ vrd FREVERT 2001, lk 37

2. Sõnastiku koostamise põhimõtted

2.1 Sõnavara valikuprintsiibid

Käesolev saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik koosneb umbes 460 märksõnast. Saksakeelsed terminid on pärit eelkõige Dr. Joachim Ludwigi koostatud sõnaraamatust „Wörterbuch der Weidmannssprache“ ning Carl Zeißi ja Fritz Dobschova jahindusalasest leksikonist „Lexikon der Waidmannssprache“. Samuti on saksakeelsete terminite ja määratluste leidmisel, eriti lindude ja loomade nimetuste puhul, kasutatud erinevaid Interneti-leksikone, mis on ära toodud kasutatud kirjanduse loetelus. Valik saksakeelsetes sõnaraamatutes ja leksikonides leiduvatest terminitest on tehtud eelkõige eestikeelsete jahindusalaste väljaannete, nagu näiteks ajakirja Eesti Jahimees erinevate numbrite ja ka T. Randveeri raamatu „Jahiraamat“ põhjal. Samuti on terminite leidmisel toetunud nii Eesti Vabariigi Jahiseadusele kui ka Saksamaa Liitvabariigi jahiseadusele. Kahtluste korral on nõu andnud sakslastest ja eestlastest jahimehed.

Kuna käesolev magistripjekt on sisuliselt järg saksa filoloogia õppetooli juures kaitstud bakalaureusetöö „Zur deutschen Jägersprache“ raames koostatud sõnastikule, siis on sõnastiku baasi moodustanud teemadevaldkonnad jäänud samaks. Seega võib ka käesolevast, magistripjekti raames koostatud seletavast sõnastikust leida jahiulukite nimetusi nii Eestis kui ka Saksamaal, ulukite anatoomiat ja eluviisi puudutavat sõnavara, jahirelvade, jahipidamisviiside ja jahikoortega seotud väljendeid ning teisigi olulise tähtsusega jahindusalaseid väljendeid. Kõige vähem on loetletud valdkondadest käsitletud ehk relvadega seonduvat sõnavara ning põhjendusena võiks tuua autori võhiklikkuse nimetatud valdkonnas. Küll on aga sõnastikus ära toodud terminid leidnud eelnevalt selgitust ja kinnitust Tartus asuva jahindus- ja kalanduspoe „Trapper“ personali poolt.

Kuna sõnastik on seletava iseloomuga, on saksakeelsed määratlused suuremalt jaolt pärit eelpoolnimetatud leksikonidest ja sõnastikest ning eestikeelsed määratlused (kui oli võimalik määratleda) T. Randveeri raamatust „Jahiraamat“, Eesti Vabariigi Jahiseadusest, Eesti Entsüklopeediatest ning vähesel määral ka Interneti-allikatest, mis on ära toodud kasutatud kirjanduse loetelus. Juhul kui eestikeelse termini puhul ei olnud võimalik täielikku määratlust anda, on sellele väljendile lisatud kommentaarid tema kasutamise kohta saksa keeles ja kultuuriruumis ehk siis n.-ö. taustinfo.

2.2 Sihtgrupp

Käesoleva magistriprojekti raames koostatud saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik võiks huvipakkuv olla eelkõige jahimeestele ja ka teistele jahindusest huvitatud inimestele, kes puutuvad kokku saksakeelse jahindusalase kirjandusega või tegelevad jahiturismiga. Eestlasest jahimehele võiks pakkuda huvi see, et ta saab aru saksakeelsest jahindusalasest tekstist või sakslasest jahimehe jutust ning saab sõnastikus ära toodud eestikeelsete määratluste või kommentaaride abil oma jahindusalast teadlikkust ja teadmisi laiendada. Sakslasest jahimehele, kes viibib Eestis külalisjahimehena, võiksid saksakeelsed määratlused ja kommentaarid olla olulised teadmiste meeldetuletamise ning nende laiendamise seisukohast. Näiteks on saksakeelsete määratluste all ära toodud, kas antud linnule tohib Eestis jahti pidada või mitte. Samuti võiks käesolevast sõnastikust abi olla ka saksakeelse jahindusalase kirjanduse tõlkimisel, sest antud juhul ei ole üldkeele sõnastikest väga suurt abi loota.

2.3 Sõnastiku koostamisel tekkinud probleemid

2.3.1 Kultuurilistest erinevustest tingitud probleemid

Käesoleva sõnastiku koostamisel tekkis mitmeid keerulisi olukordi, mille algpõhjused peituvad Eestimaa ja Saksamaa kultuurilistes ja keelelikes erinevustes. Kuna sõnastiku peamine eesmärk on, et jahimehed või jahist huvitatud isikud oleksid võimelised aru saama saksakeelsest kas siis räägitavast või kirja pandud jahindusalasest jutust, on sõnastiku koostamisel lähtutud peamiselt Saksa jahinduskultuurist. Ja kuigi jahipidamisviiside ja kütitavate ulukite koha pealt Eestis ja Saksamaal ei saa välja tuua eriti suuri erinevusi, on erinevused siiski olemas ja seda just keelekasutuse poole peal. Nimelt on Saksa jahinduskultuuri üks kindel osa mitmekülgse sõnavaraga, väga pika perioodi jooksul välja kujunenud jahindusalane oskuskeel ehk siis *Jägersprache*. Kuna Eesti kultuuriruumis ei saa otseselt rääkida jahindusalasest oskuskeelest kui sellisest, ongi sõnastiku koostamisel tekkinud peamised probleemid tagasi viidavad just üld- ja oskuskeele kasutamisest tulenevatele ning laiemalt kultuurilistele erinevustele.

- **Saksakeelsele terminile puudub täpne eestikeelne vaste**

Kuna sõnastiku koostamisel lähtuti peamiselt Saksa jahinduskeelest ja –kultuurist, oli kõige raskem leida teatud saksakeelsetele terminitele täpseid eestikeelseid vasteid. Üks

selline problemaatiline valdkond on seotud ulukite kehaosade nimetustega. Nimelt teevad jahimehed Saksamaal selget vahet, kas tegu on kiskjaliste (vt *Gehöre*) või metssea kõrvadega (vt *Teller, Schüsseln*). Eesti jahimehed seevastu nimetamisel mingit vahet sisse ei tee ning *kõrv* on ikka *kõrv*. Kuna kiskjalisi on mitmeid, on sõnastikus väljendi *Gehöre* vastena toodud vaid *kõrvad* ning kommentaarina ära märgitud, et antud väljendit kasutatakse Saksamaal nii kiskjaliste kui ka metssea puhul, kuigi viimasel on kõrvade jaoks veel omaette nimetus. Ning *Teller* ja *Schüsseln* vasteks on lihtsalt *metssea kõrvad*. Sarnast olukorda tuleb ette ka ulukite teiste kehaosade puhul, kus eesti keeles on käibel üldkeelne väljend ning saksa keeles mitte.

Nimetatud probleemi alla kuuluvad kultuuriliste erinevuste tõttu ka saksakeelsed terminid *Beize, Beizjagd* ja *Falkner*. Kuna need väljendid on Saksa jahinduskultuuris ajalooliselt väga olulisel kohal olnud ja on levinud ka käesoleval hetkel, ei oleks otstarbekas olnud neid sõnastikust välja jätta. Sisuliselt tähendavad esimesed kaks terminit *jahti dresseeritud lindudega*³², kelleks võivad olla nii pistrikud kui ka kullid. Kuid kuna Eestis võib kohata pigem väljendeid *pistrikujaht* ja *kullijaht*³³ kui *jaht dresseeritud lindudega*, on sõnastikus vastetena ära toodud just need esimesed. Siiski tuleks hoiatada nende terminite kasutamise eest, sest vormilise külje pealt on nad eksitavad. Nimelt kasutatakse eesti keeles sõnaga „jaht“ moodustatud liitnimisõna enamasti siis, kui peetakse jahti sõna esimese poole moodustavale ulukile või linnule. Näiteks: põdrajaht, metsseajaht, sokujaht, pardijaht jne. Tulenevalt probleemidest seoses *Beize* ja *Beizjagd* eestikeelsete vastetega, tekkis probleem ka sõnale *Falkner* vaste leidmisel ning lühema variandi puudumisel on selle termini eestikeelne vaste sisuliselt määratlus: *jahimees, kes peab jahti dresseeritud pistrikuga*.

Saksa jahinduskeelele on tüüpiline ka isas- ja emasloomade ning isas- ja emaslindude selge eristamine kas siis ühesõnaliste või liitsõnaliste terminite abil, nt *Häsin, Rüde, Damtier*. Eesti keeles on pigem käibel kahest sõnast koosnevad väljendid, kus esimene sõna tähistab enamasti sugu ning teine sõna siis liigi nimetust või vastupidi, nt *emane jännes, isane hunt, kabehirve lehm*. Väga harva on kasutusel ka liitnimisõnad, nt *põdralehm, hirvepull, metsseaemis*. Siinkohal tuleks ära mainida ka, et kuigi Eestis tehakse vahet *emahundil* (poegade emane hunt) ja *emasel hundil* (täiskasvanud emane isend), *emakarul ja emasel karul jne*, siis saksa keeles see enamasti nii ei ole. Vahet

---

³² Saksa-eesti sõnaraamat 1995, lk 124

³³ Siinkohal on toetutud www.google.com otsingumootorile.

teevad Saksa jahimehed vaid metssea ja jänese puhul: *poegadega emis – führende Bache* ja *emajänes - Satzhase*. Seega on kõik ülejäänud saksakeelsed ulukid, kelle eestikeelne vaste algab sõnaga „emane“, ka poegadega emasloomad ja sõnastikku neid eraldi märksõnadena toodud ei ole.

2.3.2 Probleemid seoses määratlustega

Kuna käesoleva magistrip projekti raames koostatud saksa-eesti jahindusalane sõnastik on seletava iseloomuga, siis tekkis probleeme nii eesti- kui ka saksakeelsete määratluste leidmisega. Saksakeelsete definitsioonide leidmine valmistas siiski väiksemaid raskusi kui eesti keeles ning juhul kui saksakeelsel terminil saksakeelses leksikonis määratlus puudus, oli looma- ning linnuliikide puhul võimalik abi otsida Interneti-leksikonidest, nt <http://www.natur-lexikon.com/> ja <http://www.wald.de>.

Suuremaid raskusi valmistas aga eestikeelsete definitsioonide leidmine. Kuna Eestis ei ole üldkeeles kasutamisest tingitud põhjustel ilmunud sarnaseid seletavaid ühekeelseid jahindusleksikone³⁴ nagu seda on Saksamaal või Venemaal, ei olnud ka määratluste leidmisel võimalik toetuda ühele konkreetsele allikale. Seetõttu olid suureks abiks Eesti Entsüklopeedia sarjas ilmunud teatmeteosed, „Jahiraamat“, Eesti Vabariigi Jahiseadus ning ka üksikud Interneti-allikad, nt www.loodus.ee ja www.rmke.ee. Kuid eelpoolnimetatud allikatest hoolimata oli hulk väljendeid, mille puhul eestikeelsete määratluste leidmine ja kirjutamine osutus väga raskeks. Eelkõige on siinkohal tegu juba eelnevalt kultuurilise probleemi all nimetatud valdkonnaga ehk siis ulukite sugude eristamisega, kus saksakeelsele terminile puudub täpne eestikeelne vaste. Näiteks saksakeelsete *Wölfin*, *Luchsin* ja *Häsin* eestikeelseteks vasteteks oleks *emane hunt*, *emane ilves* ning *emane jänes*, mis on sisuliselt ise juba määratlused. Seetõttu on nimetatud valdkonna väljenditele lisatud selgitavad kommentaarid, mis puhkudel saksa keeles neid termineid kasutatakse. Näiteks eelpoolnimetatud termineid kasutatakse saksa keeles täiskasvanud emaste (ka poegadega) isendite puhul.

Samalaadsete olukordade puhul, kui näiteks saksakeelsele ühesõnalisele terminile oli vasteks mitmesõnaline eestikeelne väljend, on lisatud kommentaarina kus ja millises olukorras saksa keeles neid termineid kasutatakse. Näiteks *Geweih*. Juhul kui eestikeelsete vastete puhul oli tegu juba määratluse kujul oleva ning üheselt mõistetava

---

³⁴ Siinkohal on toetutud Eesti raamatukogude elektroonilisele andmebaasile ESTER.

väljendiga, ei ole autor pidanud vajalikuks lisada kommentaari, nt *Grandeln* (hirve ülemised silmahambad), *Löffel* (jänese/küüliku kõrvad) jne.

3. Sõnastiku ülesehitus

Käesolevas sõnastikus sisalduvad jahindusalased terminid on esitatud Saksa tähestiku järgi alfabeetilises järjestuses. Lähtekeeleks on saksa keel ning sihtkeeleks eesti keel. Sõnastik on esitatud sõnastikele tüüpilisel kujul, st lehekülg on jaotatud kaheks veeruks. Iga saksakeelne termin on esitatud eraldi kirjena rasvases trükis. Nimisõnade puhul on ära märgitud ka grammatiline sugu kaldkirjas: *m* (Maskulinum) – meessugu, *f* (Femininum) – naissugu, *n* (Neutrum) – kesksugu.

Nt **Abschuss** *m*

Baujagd *f*

Gatter *n*

Lühend *pl* (Plural) saksakeelse termini järel tähendab, et antud sõna kasutatakse enamasti ainult mitmuses.

Nt **Jagdsignale** *pl*

Saksakeelsele terminile järgneb looma- ja linnuliikide puhul nende ladinakeelne nimetus, mis on esitatud kaldkirjas ja sulgudes.

Nt **Löffelente** *f* (*Anas clypeata*)

Reh *n* (*Capreolus capreolus*)

Juhul kui saksakeelsel terminil on olemas sünonüüm, siis järgneb see ladinakeelsele liiginimetusele, selle puudumisel terminile lühendi *Sy:* (Synonym) järel. Kui sünonüüme on mitu, on need omavahel eraldatud semikoolonitega (;).

Nt **Schwarzwild** *n* (*Sus scrofa*) *Sy:* **Wildschwein** *n*

Rothirsch *m* *Sy:* **Hirsch** *m*

Berufsjäger *m* *Sy:* **Revierjäger** *m*; **Wildmeister** *m*

Kõik sünonüümid on sõnastikus ära toodud omaette märksõnadena ning ruumi kokkuhoiu mõttes on viidatud põhiterminile märgiga $\Rightarrow$.

Nt **Edelwild** $\Rightarrow$ **Rotwild**

Mitmesõnalised terminid on ära toodud põhisõna juures ning ruumi kokkuhoiu mõttes tähistab korduvat põhisõna lainjas märk ehk tilde (~).

Nt **Schaufel** *f*: **angehende** ~

Pärast loetletud elemente järgneb saksakeelne definitsioon, millega sõnastiku kirje saksakeelne osa ka lõpeb.

Nt **Jagd** *f* Tätigkeit des Menschen, darauf gerichtet, dem Wild nachzustellen und es zu erbeuten.

Saksakeelsele osale järgneb eestikeelne ning selguse mõttes on eesti- ja saksakeelne osa eraldatud rasvases kirjas lühendiga **ET**, mis tähistab eesti keelt ning mida kasutatakse eesti keele puhul ka Euroopa Liidus. Eestikeelne vaste on esitatud rasvases kaldkirjas.

Nt **ET: kiskjalised**

Kui saksakeelsele terminile on eesti keeles mitu vastet, on need täielike sünonüümide puhul omavahel eraldatud semikooloniga (;) ning erineva tähendusega vastete puhul nummerdatud (1.; 2.).

Nt **ET: söödakoht; söötmiskoht**

ET: 1. jahirelv 2. kuldi alumised kihvad

Juhul kui eestikeelse vaste puhul oli võimalik esitada definitsiooni, järgneb see vahetult eestikeelsele terminile.

Nt **ET: hannoveri ulukijälituskoer** Koeratõug, mis on aretatud haavatud uluki jälitamiseks.

Juhul kui määratlust ei olnud võimalik esitada, järgneb eestikeelsele vastele kommentaar, millises olukorras või kelle/mille puhul antud väljendit saksa keeles kasutatakse. Kommentaaride algust tähistab lühend NB! (Nota bene).

Nt **ET: emane jahikoer** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid täiskasvanud emase (ka poegadega) isendi puhul.

Teatud eestikeelsete vastete puhul oli lisaks määratlusele oluline lisada ka kommentaar ning sellisel juhul on kommentaar pärast definitsiooni.

Nt **ET: nülgima** Tegevus pärast jahti, mille käigus eemaldatakse kütitud ulukilt nahk. NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metssea puhul.

Sõnastikus on kasutatud järgmisi lühendeid ja sümboleid:

bzw.	<i>beziehungsweise</i> : või/ja
d.h.	<i>das heisst</i> : see tähendab
ET:	eesti keel
halv	halvustavalt
<i>f</i>	<i>Femininum</i> : naissugu
<i>m</i>	<i>Maskulinum</i> : meessugu
<i>n</i>	<i>Neutrum</i> : kesksugu
NB!	järgneb eestikeelne kommentaar
nt	näiteks
<i>pl</i>	<i>Plural</i> : mitmus
Sks.	saksa keeles
st	see tähendab
Sy:	sünonüüm
usw.	<i>und so weiter</i> : ja nii edasi
<i>van</i>	vananenud väljend
vrđ	võrdle
z.B.	<i>zum Beispiel</i> : näiteks
⇒	sünonüüm

4. Sõnastik

A

abäügen Tätigkeit bei der Jagd, wo der Jäger mit den Augen das Gelände nach Wild oder Gegenständen absucht. **ET:** *vaatama* Tegevus jahil, kus jahimees kontrollib võimalike ulukite ja esemete olemasolu maastikul.

abdecken Tätigkeit nach der Jagd, wo man dem toten Schalenwild die Haut abzieht (Schwarzwild ausgenommen). **ET:** *nülgima* Tegevus pärast jahti, mille käigus eemaldatakse kütitud ulukilt nahk. NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metssea puhul. vrd "abschwarten"

abkommen Bezeichnung für die Tätigkeit des Jagdhundes, wenn er die Fährte oder Spur verliert. **ET:** *jälge kaotama* Nimetus jahikoera tegevuse kohta, kui ta õigelt jäljelt eksib.

Abschuss m Bezeichnung des Jagdwesens, wonach eine bestimmte Zahl von Wild in einem Revier erlegt werden soll (oder erlegt wurde). **ET:** *küttimismäär* Termin jahimajandusest, mille kohaselt ühes jahipiirkonnas on lubatud kütida/ peab kütima teatud arvu ulukeid.

abschwarten Tätigkeit nach der Jagd, wo man dem Wildschwein oder Dachs die Haut abzieht. **ET:** *nülgima* Tegevus pärast jahti, mille käigus kütitud ulukilt eemaldatakse nahk. NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid metssea ja mägra puhul.

Abwurf m Sy: **Abwurfstange f** Eine Bezeichnung für die Stangen, die ein Hirsch oder ein Rehbock abgeworfen hat. **ET:** *heitsarved* Sarved, mille hirvepull või metskitse sokk on langetanud, st heitnud.

Abwurfstange ⇒ *Abwurf*

abziehen Eine Tätigkeit bei der Handhabung einer Schusswaffe, wobei man den Abzug betätigt. **ET:** *päästma* Tegevus jahirelva käsitsemisel, mille käigus vajutatakse päästikut.

Abzug m Eine Vorrichtung beim Gewehr, was zum Auslösen des Schusses dient. **ET:** *päästik* Jahirelva lukustussüsteemi osa, mis päästab löögimehhanismi.

Abzugsstange ⇒ *Stange*

Affen pl Die Jungen von Alpen-Murmeltier. **ET:** *alpi ümiseja pojad*

Alpen-Murmeltier n (*Marmota marmota*) Gehört zur Ordnung Nagetiere aus der Familie Hörnchen. Ist nur in den Alpen heimisch und mit keinem anderen Tier zu verwechseln. **ET:** *alpi ümiseja* Liik näriliste perekonnast, oravlaste sugukonnast. Elutseb alpiniitudel ja metsaservadel.

annehmen Tätigkeit des Jagdhundes, wenn er eine Fährte anfällt, Interesse zeigt und darauf arbeiten will. **ET:** *jälge ette võtma* Nimetus jahikoera tegevuse kohta, kui ta on leidnud looma jälje ning on huvitatud selle ajamisest.

anschnallen Tätigkeit des Jägers, wenn er einen Jagdhund an die Leine nimmt. **ET:** *kinnitama* Nimetus jahimehe või koeraomaniku tegevuse kohta, mil ta jahikoera rihma otsa võtab.

Anschuss m Eine Stelle, an der sich das Wild bei Abgabe eines Schusses befand, ob getroffen oder nicht. **ET:** *tabamiskoht* Koht, kus uluk laskmishetkel viibis.

Anschussbruch m Armlanger Bruch, der in den Boden gesteckt wird und den Anschuss kennzeichnet. **ET:** *laskepaiga oks* Käsivarrepikkuselt murtud oks, mis maasse pistetuna tähistab kohta, kust uluki pihta lasti.

Ansitz *m* Eine Stelle, an dem sich der Jäger ansetzt, um Wild zu erwarten und zu beobachten. **ET:** *varitsuskoht* Koht, kus jahimees kas istub või lamab, et oodata looma ja/või jälgida selle tegevust.

Ansitzhütte *f* Eine Hütte, in der sich der Jäger gedeckt ansetzen kann. **ET:** *varitsusonn* Koht, kus jahimees saab varjatult looma varitseda.

Ansitzjagd *f* Eine der am häufigsten durchgeführte Jagdart. Der Ansitz sollte ca. 1-2 Stunden vor dem Austreten des Wildes besetzt werden. **ET:** *varitsusjaht* Väga levinud jahipidamisviis, mille käigus jahimees varitseb kohas, kus on oodata ulukite ilmutumist, nt põlluservas, söötmiskohas jne. Varitsusjahti lihtsustavad jahikantslid, kõrgistmed ja varitsusonnid.

apportieren Tätigkeit des Jagdhundes, wenn er das erlegte Niederwild herbeibringt. **ET:** *aporteerima* Jahikoera tegevus, mille käigus ta toob jahimehele kütitud (väike)uluki.

äsen Nahrungsaufnahmeweise bei den meisten Wildarten. Ausgenommen: Schwarzwild und Haarraubwild. **ET:** *sööma* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit taimtoiduliste ulukite puhul, v.a. metssea ja kiskjaliste puhul. vrd "fressen".

Äser *m* Bezeichnung für Maul beim Haarwild. Ausgenommen: Schwarz- und Raubwild. **ET:** *koon* NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metssea ja kiskjaliste puhul. vrd "Gebrech", "Fang".

Äsung *f* Die Nahrung bei allen Wildarten, deren Nahrungsaufnahmeweise mit "äsen" bezeichnet wird. **ET:** *taimne toit* Toit, mida loomad ise endale otsivad.

Auerhahn *m* (*Tetrao urogallus*) Sy: **Urhahn** *m* Gattung aus der Ordnung der Hühnervögel und Familie der Rauhfußhühner. **ET:** *1. metsis; mõtus*

2.metsisekukk Kanaliste seltsi kuuluv looduskaitse alune linnuliik, kelle tüüpiline elukoht on taigamets.

Auerhenne *f* Weibliches erwachsenes Auerwild. **ET:** *metsisekana* Metsise täiskasvanud (ka tibudega) emaslind.

Aufsatz *m* Trophäe des Steinbockes. **ET:** *kaljukitse sarved*

Augspross *m* Das unterste, dicht über der Rose nach vorn abgehende Ende bei Rot- und Damhirschgeweihe. **ET:** *silmaharu* Hirve sarvede kõige alumine, kibunapärja vahetus läheduses asetsev haru.

Auslage *f* Die Entfernung der Geweihstangen voneinander. **ET:** *sarvede laius* Sarveharude vaheline kaugus.

B

Bache *f* Das weibliche erwachsene Wildschwein. **ET:** *metssea emis; metsseaemis* Täiskasvanud emane metssiga.

Balg *f* Das Fell des Haarwildes. Ausgenommen: Bär, Wolf und Dachs. **ET:** *nahk* Trofee, mis saadakse uluki nülkimisel. NB! Sks. ei kasutata seda väljendit karu, hundi ja mägra puhul. vrd "Decke", "Schwarte".

Balz *f* Sy: **Pfalz** *f*; **Balzzeit** *f* Begattungszeit bei Auer-, Birk- und Haselwild sowie bei Trappen, Kranichen, Fasanen und Schnepfen. Auch Liebesspiel bei diesen Vogelarten. **ET:** *1. pesitsusaeg* Lindudele omase sigimisbioloogilise nähtuse esinemise periood. *2. mäng; pulmamäng* Isaslindude eriline käitumisviis pesitsusajal.

Balzplatz *m* Ein Platz, auf dem gebalzt wird. **ET:** *mänguplats* Koht, kuhu isaslinnud pesitsusajal "mängima" tulevad.

Balzzeit $\Rightarrow$ *Balz*

Bär 1. m Das männliche Tier von Bär. **ET:** *isaskaru* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud isase isendi puhul.

2. m (*Ursus arctos*) Sy: **Brauner Bär** *m* Größtes europäisches Raubtier. **ET: pruunkaru** Suurima levilaga karulane, kes elab okas-, sega- ja mägimetsas.

3. m Das männliche erwachsene Tier beim Murmeltier. **ET: isane alpi ümiseja**

Bärin *f* Der weibliche erwachsene Bär. **ET: emaskaru** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit ainult täiskasvanud (ka poegadega) emasloomade puhul.

Bau *m* Die natürliche oder selbst geschaffene unterirdische Behausung von Dachs, Fuchs, Otter, Iltis usw. **ET: urg** Looduslik või looma enda poolt kraabitud maa-alune elukoht.

Baujagd *f* Jagd mit dem Erdhund im Bau auf Fuchs, Dachs. **ET: urujaht** Jahiviis, mille käigus püütakse uluk (rebane, kährik, mäger, küülik) urust välja ajada või urus tabada. Enamasti kasutatakse selleks koera: taksi või foksterjerit.

Baumarder *m* (*Martes martes*) Sy: **Edelarder** *m* Zur Familie der Marder gehörende Gattung. **ET: metsnugis** Kärplaste sugukonda kuuluv kiskjaline.

Beize ⇒ **Beizjagd**

Beizjagd *f* Sy: **Beize** *f* Die Jagd mit dem Beizvogel **ET: 1. pistrikujah** Jahd dresseeritud pistrikuga. **2. kullijah** Jahd dresseeritud kulliga.

Beizvogel *m* Der zur Beizjagd verwendete Greifvogel. **ET: 1. pistrik** Dresseeritud lind, keda kasutatakse pistrikujahil. **2. kull** Dresseeritud lind, keda kasutatakse kullijahil.

bejagen Das Jagen des bestimmten Wildes oder der Wildart. **ET: jahti pidama** Tegevus, mille eesmärgiks on teatud loomaliigi jälitamine, tabamine ja/või surmamine.

Bekassine *f* (*Gallinago gallinago*) Ein Vogel mit bräunlicher Farbe und langem, geradem Schnabel. Jagdvogel in Estland. **ET: tikutaja** Piiritaja suurune aga tunduvalt jässakam kurvitsaline. Jahilind, kellele peetakse jahti alates 20. augustist kuni novembri lõpuni.

Bergente *f* (*Anseriformes marila*) Jagdvogel in Estland. Eine nordische Tauchente. **ET: merivart** Põhjpoolkeral elutsev sukelpart.

Berufsjäger *m* Sy: **Revierjäger** *m*; **Wildmeister** *m* Ein angestellter Jäger, der eine staatliche Fachprüfung abgelegt hat. Zu seinen Hauptaufgaben gehört die Erhaltung eines den landschaftlichen, landeskulturellen und waldbaulichen Verhältnissen angepassten, artenreichen und gesunden Wildbestands. **ET: jääger** Elukutseline (palgaline) töötaja riigijahi piirkonnas, kelle töö põhiülesanneteks on jahimajanduslike ja biotehniliste tööde teostamine ning puhkemajanduslike ürituste korraldamine jahipiirkonnas.

beschlagen Ein Stück Wild ist beschlagen, wenn es Junge trägt d.h. trächtig ist. **ET: tiine** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit sõraliste seltsi poegi kandvate emasloomade puhul.

Beutebruch ⇒ **Schützenbruch**

Biber *m* (*Castor fiber*) Gehört zu den Nagetieren. Männliche und weibliche Tiere werden nicht besonders genannt. **ET: kobras** Suur, poolveelise eluviisiga närliline kobraslaste sugukonnast.

Bibergeil *n* Inhalt der Kastorsäcke bei Biber. **ET: kopranõre; kastooreum** Nõre, millega kobras määrgistab oma territooriumi.

Biberkelle *f* Der breite Schuppenschwanz beim Biber. **ET: kopra saba** Kopra lai ja soomustega kaetud saba.

Birkhahn *m* Das männliche Tier beim Birkwild. **ET: tedrekukk** Tedre täiskasvanud isane isend.

Birkhenne *f* Das weibliche Tier beim Birkwild. **ET: tedrekana** Tedre täiskasvanud emane (ka tibudega) isend.

Birkwild *n* (*Tetrao tetrix*) Sy:
Mooshahn *m*; **Schildhahn** *m*;
Moorhahn *m* Gattung aus der Familie der Rauhfußhühner und Ordnung der Hühnervögel. **ET: teder** Priske kodukana suurune hästi väljaarenenud välise sugulise erisusega kanaline, kes on levinud Euraasia metsa- ja metsastepivööndis.

Birsch *f* Sy: **Pirsch** *f* Vorsichtiges Begehen des Reviers um Wild zu beobachten oder zu jagen. **ET: hiilimisjaht** Jahipidamisviis, mille käigus jahimees püüab loomale varjatult laskeauguseni läheneda. Sel viisil kütitakse metskitse, hirve, vähem põtra ja metssiga.

Bläbgans *f* (*Anseriformes albifrons*) Jagdvogel in Estland, dessen Altvogel eine auffallende Stirnblässe kennzeichnet. **ET: suur-laukhani** Partlaste sugukonda ja haneliste seltsi kuuluv jahilind, kelle iseloomulikuks tunnuseks on selge valge nokalauk.

Bläbhuhn *m* (*Fulica atra*) Sy:
Blesshuhn *m* Zu den Rallen gehörendes jagdbares Wild. Jagdvogel in Estland. **ET: lauk** Ruiklaste sugukonda kuuluv kureline, kes asustab taimerohkeid veekogusid. Jahilind Eestis ja Saksamaal.

Blesshuhn ⇒ *Bläbhuhn*

Blume *f* Schwanz bei Hase und Kaninchen. Hell oder dunkel gefärbte Endspitze am Schwanz des Fuchses oder Wolfes. **ET: 1. sabotutt** Jäneslaste puhul eesti keeles. **2. sabaots** Hundi ja rebase puhul eesti keeles.

Bock *m* Das männliche Tier bei Stein- oder Rehwild. **ET: sokk** Sõraliste seltsi kuuluvate kaljukitse ja metskitse täiskasvanud isasloom.

Bockbüchseflinte *f* Ein doppelläufiges Gewehr mit übereinanderliegenden Kugel- und

Schrotlauf. **ET: kombineeritud pukkpiüss** Jahirelv, millel on ülestikku üks sile- ja üks vintraud.

Bockdoppelbüchse *f* Ein Gewehr mit zwei übereinander liegenden Kugelläufen. **ET: kaheraudne vintraudadega pukkpiüss** Jahirelv, millel on kaks ülestikkust vintrauda.

Bockdoppelflinte *f* Sy: **Bockflinte** *f* Ein Gewehr mit zwei übereinanderliegenden Schrotläufen. **ET: kaheraudne sileraudne pukkpiüss** Jahirelv, millel on kaks ülestikkust siledat rauda.

Bockdrilling ⇒ *Triumphbockbüchseflinte*

Bockflinte ⇒ *Bockdoppelflinte*

Bockjagd *f* Eine Jagdart, bei der Rehböcke bejagt werden. **ET: sokujaht** Jaht, mille käigus peetakse jahti metskitse sokkudele.

Böhhase *m* Ein Jäger ohne Erfahrung. **ET: kogenematu kütt**

Branke *f* Beim Haarraubwild der untere Teil des Laufes. **ET: käpp** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid kiskjaliste puhul. vrd "Schalen".

Brauner Bär ⇒ *Bär*

Bruchzeichen *n* Abgebrochene grüne Zweige oder Äste, die der Verständigung und Orientierung unter Jäger dienen. **ET: märguandeoks** Murtud rohelised oksad, mida jahimehed kasutavad omavaheliseks suhtluseks ja orienteerumiseks.

Brunft *f* Die Begattungszeit des Schalenwildes. Ausgenommen: Schwarzwild. **ET: sõraliste jooksuag; pulm** NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metssea puhul. vrd "Rauschzeit".

Büchse *f* Ein Gewehr mit gezogenem Lauf. **ET: vintrelv** Jahirelv, millel on vintraud/vintraud.

Büchsenpatrone *f* Sy:

Kugelpatrone *f* Eine schußfertig geladene Hülse für eine Büchse. **ET:** *vintrelva padrun*

Büchsfinte *f* Ein Doppelgewehr mit nebeneinander liegendem Kugellauf und Schrotlauf. **ET:** *kombineeritud kaheraudne jahirelv kõrvuti raudadega* Jahirelv, millel on kõrvuti üks sile- ja üks vintraud.

Bundesjagdgesetz (BJagdG) *n* Ein Rahmengesetz, das durch die Landesjagdgesetze und deren Ausführungsbestimmungen ergänzt wird. **ET:** *Saksamaa Liitvabariigi jahiseadus* Üldine jahindusalast tegevust korraldav seadus Saksamaal, mida täiendavad liidumaade jahiseadused ja rakendussätted.

Burg *m* Der Bau oder das Nest des Bibers und des Bisam. **ET:** *kopra kuhilpesa*

D

Dachs *m* (*Meles meles*) Zu den Mardern gehörende Tierart. **ET:** *mäger* Kärplaste sugukonda kuuluv jässaka kehaga kiskjaline.

Dachsbär *m* Das männliche Tier beim Dachs. **ET:** *isane mäger* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud isaslooma puhul.

Dächsin *f* Das weibliche Tier beim Dachs. **ET:** *emane mäger* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud emase (ka poegadega) isendi puhu.

Damhirsch *m* Das männliche Tier von Damwild. **ET:** *kabehirve pull* Kabehirve isane täiskasvanud isend.

Damkalb *n* Die Jungen von Damwild. **ET:** *kabehirve vasikas* Kabehirve varases vanusejärgus isend.

Damtier *n* Das weibliche Tier von Damwild. **ET:** *kabehirve lehm* Kabehirve emane täiskasvanud (ka poegadega) isend.

Damwild *n* (*Dama dama*) Zu den Paarhufern gehörende Hirschart, die heute über ganz Europa verbreitet ist. **ET:** *kabehirv* Sõraliste perekonda kuuluv hirvlane, Lõuna- ja Kesk-Euroopa suursugune pargi- ja jahiloom.

Decke *f* Das Fell beim Schalenwild, ausgenommen Schwarzwild. **ET:** *nahk* Trofee, mis saadakse uluki nülgimisel. NB! Sks. kasutatakse seda väljendit sõraliste puhul, v.a. metssea puhul. vrd "Balg", "Schwarte".

Doppelbüchsdrawing *m* Drawing mit zwei Kugelläufen. **ET:** *kolmeraudne jahipüss kahe vintrauaga; kahe vintrauaga drilling* Jahirelv, mille kolmest rauast kaks on vintraud.

Doppelbüchse *f* Ein Doppelgewehr mit zwei gezogenen, nebeneinander liegenden Läufen. **ET:** *kaheraudne vintrelv kõrvuti raudadega* Jahirelv, millel on kaks kõrvuti asetsevat vintrauda.

Doppelfinte *f* Doppelläufiges Gewehr mit zwei nebeneinander liegenden Schrotläufen. **ET:** *sileraudne, kaheraudne jahirelv kõrvuti raudadega* Jahirelv, millel on kõrvuti kaks siledat rauda.

Drilling *m* Ein Gewehr mit drei Läufen. **ET:** *drilling; kolmeraudne jahirelv* Jahirelv, millel on kolm rauda (sile- või vintrauda).

E

Edelmarder ⇒ *Baumarder*

Edeltier ⇒ *Rottier*

Edelwild ⇒ *Rotwild*

Eichhörnchen *n* (*Sciurus vulgaris*) Sy:

Tannfuchs *m* Ein schlanker, baumbewohnender Nager mit einem buschigen Schwanz. **ET:** *harilik orav* Oravlaste

sugukonda kuuluv närliline suure koheva sabaga.

Eiderente *f* (*Somateria mollissima*)
Eine nordische Tauchente. Ein
Jagdvogel in Estland. **ET: hahk**
Põhja-Euroopas, -Aasias ja -Ameerikas
elutsev umbes 60 sentimeetri suurune
haneline.

einarbeiten Das Ausbilden des
Schweißhundes. **ET: välja õpetama**
Nimetus tegevuse kohta, mille käigus
õpetatakse välja ulukijälitusköera ehk
verekoera.

einschießen Die Trefferlage und damit
auch den Haltepunkt des Gewehrs
ermitteln. **ET: jahipüüsi sisse laskma**
Jahirelvaga seotud tegevus, mille
eesmärgiks on välja selgitada relva
laskmistäpsust.

Eisente *f* (*Clangula hyemalis*) Eine
nordische Tauchente. Jagdvogel in
Estland. **ET: aul** Põhjapoolkeral elav
väike sukelpart. Talvel viibib merel.

Eisspross *m* Das zweite, über dem
Augspross befindende Ende beim
Rothirschgeweih. **ET: vaheharu**
Hirve sarvede vahetult silmaharu kohal
asetsev haru.

Elch *m* (*Alces alces*) Die größte
Hirschart der Erde, deren Verbreitung
auf der nördlichen Halbkugel von
Nordostasien über Ost- und Nordeuropa
bis nach Nordamerika reicht. Ist in
Mitteleuropa ausgerottet worden. **ET:**
põder Euraasia ja Põhja-Ameerika
metsaala suur sõraline hirvlaste
sugukonnast.

Elchhirsch *m* Das männliche Tier
beim Elch. **ET: põdrapull**
Täiskasvanud isane põder.

Elchhirschkalb *n* Das junge
männliche Tier beim Elch. **ET: põdra**
pullvasikas Põdra varases
vanusejärgus isane isend.

Elchjagdzeit *f* Der Zeitraum, in dem Elch
bejagt werden darf. In Estland: vom 15.
September bis 15. Dezember. **ET: põdrajahi**
hooaeg Seadusega kindlaks määratud
ajavahemik, mil on lubatud pidada põdrajahti.
Eestis: 15. septembrist 15. detsembrini.

Elchkalb *n* Die Junge vom Elch. **ET:**
põdravasikas Põdra vanases vanusejärgus
isend.

Elchtier *n* Das weibliche Tier beim
Elchwild. **ET: põdralehm** Täiskasvanud
emane (ka poegadega) põder.

Elchtierkalb *n* Das junge, weibliche Tier
beim Elch. **ET: põdra lehmvasikas** Põdra
varases vanusejärgus emane isend.

Erdhund *m* Eine Sammelbezeichnung für
alle Jagdhunde, die zur Arbeit unter der Erde,
d.h. für Bauarbeit verwendet werden. **ET:**
urukoer Koeratõug, mis on aretatud
spetsiaalselt urujahil kasutamiseks.

Erlegerbruch ⇒ *Schützenbruch*

F

Fähe *f* Sy: **Otterin** *f* Das weibliche Tier von
Fischotter. **ET: emane saarmas** NB! Sks.
kasutatakse seda väljendit täiskasvanud emase
(ka poegadega) isendi puhul.

2. f Das weibliche Tier von Fuchs. **ET:**
emane rebane NB! Sks. kasutatakse seda
väljendit täiskasvanud emase (ka poegadega)
isendi puhul.

Fährte *f* Die Abdrücke der Schalen des
Schalenwildes oder des Hochwildes. **ET:**
sõra jälg NB! Sks. kasutatakse seda väljendit
sõraliste ja nn ülema jahi loomade puhul. vrd
"Spur".

Falkner *m* Ein Jäger der mit dem Falken
beizt. **ET: jahimees, kes peab jahti**
dresseeritud pistrikutega

Falle *f* Fangvorrichtung für Raubwild. **ET:**
püüinis; lõks Vahend röövlomade
püüdmiseks.

Fang *m* Das Maul des Jagdhundes und des Haarraubwildes. **ET:** *koon* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit kiskjaliste ja jahikoerte koonu tähistamiseks, nt hundi koon, rebase koon. vrd "Gebrech", "Äser".

Fangeisen *n* Eine Fangvorrichtung aus Eisen, mit der Haarraubwild tot gefangen wird. **ET:** *püünisraud* Röövloomade püüdmiseks ja surmamiseks kasutatav riistapuu.

Fangschuss *m* Der Schuss, mit dem angeschweißtes oder krankes Wild getötet wird. **ET:** *armupauk* Lask, millega surmatakse haavata saanud või haige uluk.

Fasan *m* (*Phasianus colchicus*) Gattung aus der Ordnung der Hühner und Familie der Fasanen. **ET:** *faasan* Hübriidne jahilind, faasanlaste sugukonna kanaline, keda kasvatatakse paljudes maades poolmetsiku jahilinnuna.

Fasanenhahn *m* Sy: **Fasanhahn** *m* Das männliche Tier vom Fasan. **ET:** *faasanikukk* Faasani isane täiskasvanud lind.

Fasanenhenne *f* Sy: **Fasanhenne** *f* Das weibliche Tier vom Fasan. **ET:** *faasanikana* Faasani täiskasvanud (ka tibudega) emane lind.

Fasanhahn ⇒ *Fasanenhahn*

Fasanhenne ⇒ *Fasanenhenne*

Federn *pl* 1. Die Rippen des Schalenwildes, ausgenommen Schwarzwild. 2. Die Borsten am Nacken und vorderen Teil des Rückens beim Schwarzwild. 3. Alle federnden Teile am Schloss des Gewähres und an Fangvorrichtungen. **ET:** 1. *sõraliste ribid* 2. *metssea harjased* Metssea turjal asetsevad tugevad karvad. 3. *vedrud* Relva ja püüniste vetruvad osad.

Feisthirsch *m* Der Hirsch in der Zeit vom Verfehen bis zur Brunft. **ET:** *nuumaja* Nimetus hirvepulli kohta enne jooksuaga.

Feldhase *m* (*Lepus europaeus*) Im Gegensatz zum Waldhasen im offenen Gelände lebendes Tier. **ET:** *halljänes* Jäneseliste seltsi kuuluv imetaja, kes elab Eestis kultuurmaastikul, muidu ka steppides ja metsavööndi avamaastikus.

Felsentaube *f* (*Columbia livia*) Eine fast stadtaubengroßer Vogel mit einem schlankeren und schmaleren Schnabel. Jagdvogel in Estland. **ET:** *kodutuvi*; *kaljutuvi* Umbes hakisuurune peamiselt linnatänavatel ning jõekallastel tegutsev lind, kes elupaigana eelistab inimasulaid ja mahajäetud hooneid.

Fischmarder ⇒ *Fischotter*

Fischotter *m* (*Lutra lutra*) Sy: **Otter** *m*; **Fischmarder** *m* Zur Familie der Marder gehörende Gattung. **ET:** *saarmas* Saarmaslaste alamsugukonda ja kärplaste perkonda kuuluv isend.

Fischreiher ⇒ *Graureiher*

Flinte *f* Sy: **Schrotgewehr** *n* Ein Gewehr dessen Läufe innen glatt sind und das für Schrotschuss gedacht ist. **ET:** *haavlipüss*; *sileraudne jahirelv* Seestpoolt siledade raudadega jahirelv, mida kasutatakse haavlipüssina.

Flucht *f* Ein weiterer und hoher Sprung des Wildes. **ET:** *hüpe* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit põgeneva metslooma puhul. Näiteks: der Bock ging in hohen Fluchten ab (sokk hüppas minema).

Flugbahn *f* Der Weg des Geschosses von der Laufmündung bis zum Ziel. **ET:** *lennutrajektoor* Relva laengu (kuuli või haavililaengu) teekond jahirelva rauast kuni sihtmärgini.

fressen Nahrungsaufnahmeweise beim Schwarzwild und Haarraubwild. **ET:** *sööma* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit metssigade ja kiskjate puhul. vrd "äsen".

Frischling *m* Ein junges Schwarzwild im ersten Lebensjahr. **ET:** *metssea põrsas* Metssea kuni üheaastane noor loom.

Fuchs *m* (*Vulpes vulpes*) Sy:
Reinecke *m*; **roter Schelm** *m*
Raubtier aus der Familie der Hunde.
ET: *rebane* Koerlaste perekonda kuuluv lüheldaste jalgade ja terava koonuga liik.

Fuchswelpe ⇒ *Jungfuchs*

führende Bache *f* Ein weibliches Schwarzwild, das Nachwuchs hat. **ET:** *juhtemis* Poegadega emane metssiga.

Futterplatz ⇒ *Fütterungsplatz*

Fütterungsplatz *m* Sy: **Futterplatz**
m Eine Stelle, an der Futter gereicht wird, d.h. gefüttert wird **ET:** *söödakoht; söötmiskoht* Koht, kuhu jahimehed ulukitele lisasööki viivad. Enamasti tehakse seda talvel kui loodusliku toidu kättesaadavus on halb.

G

Gabel *f* Bei Rehbock und Hirsch Geweihstange mit nur zwei Enden. **ET:** *hang; reha* Metskitse soku ja hirvepulli sarved, millel on vaid kaks haru.

Gabler *m* Ein Hirsch oder Rehbock, dessen Geweih/Gehörnstange nur zwei Enden hat. **ET:** **1. harksarvedega hirvepull** Hirvepull, kelle sarvedel on vaid kaks haru ehk nn hang või reha. **2. harksarvedega metskits** Metskitse sokk, kelle sarvedel on vaid kaks haru ehk nn hang või reha.

Gatter *n* Ein Zaun, der ein Wildgehege umgibt oder land- und forstwirtschaftliche Kulturen schützt. **ET:** *tara* 1. Aed, mis ümbritseb tarastatud jahipiirkonda. 2. Aed, mis kaitseb põllukultuure ulukite eest.

Gatterrevier *f* Sy: **Wildbahn** *f* Mit einem Zaun eingegrenztes Gebiet zur Bejagung von Schalenwild. **ET:** *tarastatud jahipiirkond* NB! Saksamaal kasutatakse mõnikord sellist jahipiirkonda sõraliste jahil.

Gebrech *n* Das Maul des Schwarzwildes. **ET:** *koon* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid metssea puhul. vrd "Äser", "Fang".

Gehöre *pl* Die Ohren des Haarraubwildes und des Schwarzwildes. **ET:** *kõrvad* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit nii kiskjaliste kui ka metssea puhul, kuigi metssea puhul on kõrvade jaoks veel omaette tähistus. vrd "Schüsseln", "Teller".

Gehörn *n* Sy: **Rehgehörn** *n* Kopfschmuck des Rehbockes. **ET:** *metskitse sarved*

Gesellschaftsjagd *f* Eine Jagd mit mehreren Teilnehmern, Jägern und Treibern. **ET:** *ühisjaht* Jaht mitmete osalejate, ajajate, jahimeeste ja jahijuhatajaga.

Gewaff *n* Sy: **Waffen** *pl* Die oberen und unteren Eckzähne des Keilers. **ET:** *kuldi kihvad* Metsseakuldi ülemised ja alumised silmahambad.

Gewehr *n* 1. Eine Jagdfeuerwaffe. 2. Die unteren Eckzähne beim Keiler. **ET:** **1. jahirelv** Tulirelv ulukite laskmiseks jahil. **2. kuldi alumised kihvad** Kuldi ehk isase metssea alumised silmahambad.

Gewehr: hahnloses ~ *n* Gewehr mit Selbstspannung, ohne Hahn. **ET:** *kuketa jahipüss* Jahirelv, mille löögimehanism ehk püssikukk on paigutatud püssiluku sisse ja mille vinnastamine toimub püssi lahti- või kokkumurdmisel automaatselt.

Geweih *n* Hauptschmuck bei allen Hirscharten, ausgenommen: Rehbock. **ET:** *hirve sarved* NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metskitse puhul. vrd "Gehörn".

Geweihmissbildung *f* Abnorme oder widersinnige Bildung der Geweihe. **ET:**

väärarenguga sarved; vääralt arenenud sarved

Grandeln *pl* Sy: **Haken** *pl* Die beiden oberen Eckzähne beim Hirsch. **ET:** *hirve ülemised silmahambad*

Graugans *f* (*Anser anser*) Sy: **Märzgans** *f* Wildgans, die in ruhigen, geeigneten Gebieten Brutvogel ist. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET:** *hallhani* Haneliste seltsi, suurte veelindude perekonda kuuluv lind, kes elutseb roostikes ja rannaniitudel.

Graureiher *m* (*Ardea cinerea*) Sy: **Fischreiher** *m* Ein storchähnlicher Schreitvogel mit einem dünnen und langen Hals und spitzen Schnabel. Jagdvogel in Estland. **ET:** *hallhaigur* Toonekureliste sugukonda kuuluv umbes hanesuurune lind, kes pesitseb kõrgel puu otsas.

H

Haarraubwild *n* (*Carnivora*) Sy: **Raubtiere** *pl* Zur Klasse der Säugetiere gehöriges Raubwild. **ET:** *kiskjalised* Kosmopoliitne selts maismaa- või poolvee-eluviisiga imetajaid

Haderer *pl* Die Eckzähne im Oberkiefer des Keilers. **ET:** *kuldi ülemised kihvad* Kuldi ehk isase metssea ülemised silmahambad.

Hahn *m* 1. Äußerer hammerartiger Teil des Gewehrschlosses. 2. Das männliche Tier der jagdbaren Hühnervögel und Trappen. **ET:** 1. *püssikukk* Jahirelva löögimehhanismi haamrikujuline osa. 2. *kukk isaslind* Kõikide kanaliste seltsi kuuluvate linnuliikide isane täiskasvanud lind.

Hahngewehr *n* Ein Gewehr mit einem Hahn. **ET:** *kukega jahipüss* Jahirelv, mille löögimehhanism st püssikukk on paigutatud väljapoole lukku ja mille vinnastamine toimub käsitsi.

Haken 1. ⇒ *Grandeln*

2. *pl* Die oberen und unteren Eckzähne der Bache. **ET:** *emise kihvad* Metssea emise ülemised ja alumised silmahambad.

Haken schlagen Wenn der Hase plötzlich die Fluchtrichtung ändert. **ET:** *haaki sisse tegema* Nimetus jänese tegevuse kohta, kui ta järsku suunda muudab.

Hase *m* (*Lepus timidus*) Sy: **Schneehase** *m* Zur Klasse der Säugetiere gehörendes Wild, das im Gegensatz zum Feldhase meist im Wald lebt. **ET:** *jänes; valgejänes* Jäneseliste seltsi kuuluv imetaja, kes talvel palju heledamaks muutub ning peamiselt metsavööndis elutseb.

Haselhahn *n* (*Bonasia bonasia*) Zur Familie der Rauhfußhühner gehörende Gattung. Jagdvogel in Estland. **ET:** *laanepüü* Kanaline metsislaste sugukonnast, kes elab kuusesegametsades.

Haselhenne *f* Das weibliche Tier bei Haselwild. **ET:** *laanepüü kana* Laanepüü (ka tibudega) emaslind.

1. **Häsin** *f* Sy: 2. **Satzhase** *m* Das weibliche Tier bei Hase. **ET:** 1. *emane jänes* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid täiskasvanud emase isendi puhul. 2. *emajänes*

Hauptbruch *m* Ein Bruch, der auf weitere vorkommende Bruchzeichen hinweist. Bedeutet: "Achtung auf weitere Zeichen!". **ET:** *põhioks* Murtud roheline leht- või okaspuuoks, mis annab märku, et järgnevad veel teised oksamärgid.

Hauptbrunft *f* Die Zeit, in der die Hirsche am besten schreien. **ET:** *hirvede jooksuäeg* Suguküpsete hirvede perioodiliselt tekkiv seisund, mis avaldub iseloomulike muutustena loomade käitumises.

Hege *f* Alle Maßnahmen mit dem Ziel zur Erhaltung eines artenreichen und gesunden Wildbestandes, zur Pflege des Lebensraumes und Sicherung der Lebensgrundlagen. **ET:** *ulukihooole* Kõik tegevused, nt ulukite loendus, lisaõõtmise, kahjustuste vähendamine, jahimaade korraldamine jne,

mille eesmärgiks on ulukite asurkonna säilitamine terve ja liigirikkanna.

Hegezeit ⇒ *Schonzeit*

Henne *f* Der weibliche Vogel bei Hühnervögel und Trappen. **ET:** *kana; emaslind* Kõikide kanaliste seltsi kuuluvate linnuliikide täiskasvanud emane (ka tibudega) isend.

Hermelin *n* Großes Wiesel im Winterbalg. **ET:** *hermeliin* Talvekasukas olev kärp. vrd "Wiesel: großes ~".

Hinterschaft ⇒ *Kolben*

Hirsch ⇒ *Rothirsch*

Hirschfieber ⇒ *Jagdfieber*

Hirschkalb *n* Das einjährige männliche Tier beim Rotwild. **ET:** *punahirve pullvasikas* Punahirve kuni üheaastane noor isasloom.

Hochsitz *m* Ein auf einem Baum oder Leiter angebrachter Sitz zur Beobachtung und zur Ansitzjagd dient. **ET:** *kõrgiste* Kas omaette püstitatud või puu külge kinnitatud istumisasutus, mida kasutatakse varitsusjahi.

Hochwild *n* Sammelname für alles früher der hohen Jagd gehörenden Wild. Wird auch heute gebraucht, z.B bei der Pachtung der Reviere. **ET:** 1. *suuruluk* 2. *"ülema jahi" uluk* NB! Kuigi vananenud väljend, kasutatakse seda tänapäeval jahipiirkondade rentimisel Saksamaal.

Hohe Jagd *f* Früher die Bezeichnung für die Jagd auf Hochwild. **ET:** *"ülem jaht"*(*van*) Saksamaal varasematel aegadel aadlikele kuulunud jahi eesõigus.

Hühnervögel *pl* (*Galliformes*) Familien der Fasanenvögel und Truthühner. **ET:** *kanalised* Keskmises eotseenis eristunud linnuselts, kelle väga paljud liigid on jahilinnud.

Hülse *f* Der Bestandteil der Patronen: bei der Schrotpatrone meist aus Plastik, weniger aus Pappe, bei der Kugelpatrone aus Metall. **ET:** *padrunikest* Käsitulirelva laengu kas siis papist, plastist või metallist kest.

Hundeführer *m* Ein Jäger, der einen Jagdhund bei der Ausübung der Jagd bzw. bei der Nachsuche verwendet. **ET:** *(jahi)koerajuht* Isik, kelle käsklusi jahikoer nende omavahelise usaldusliku sideme tõttu kuulab ja täidab.

Hündin *f* Das weibliche Tier bei dem Jagdhund. **ET:** *emane jahikoer* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid täiskasvanud emase (ka poegadega) isendi puhul.

I

Itis *m* (*Mustela putorius*) Sy: **Stinkmarder** *m*; **Stänker** *m* Kleines Raubtier aus der Familie der Marder. **ET:** *tuhkur* Kärplaste sugukonna väike kiskjaline, kelle iseloomulikuks tunnuseks on tema hele nägu tumeda maskiga.

Inselt ⇒ *Talg*

J

Jagd *f* Tätigkeit des Menschen, darauf gerichtet, das Wild aufzusuchen, dem Wild nachzustellen und es zu erlegen, erbeuten oder fangen. **ET:** *jaht* Tegevus, mille eesmärk on uluki jälitamine, püüdmine, tabamine ja/või surmamine.

Jagdart *f* Die Art und Weise der Jagdausübung. **ET:** *jahipidamisviis* Erinevad jahipidamise meetodid, mille valik sõltub efektiivsusest, huvitavusest, eetilisusest ning uluki liigist.

Jagdbezirk *m* Ein Gebiet, das bezüglich seiner Bejagung eine selbständige Einheit bildet. **ET:** *jahipiirkond* Jahimaa, mille pindala ühes ringpiiris on vähemalt 5000 hektarit.

Jagderlaubnisschein *m* Schriftliche Erlaubnis des Jagdasuübungsberechtigten zur Ausübung der Jagd in einem Revier. **ET: jahiluba** Ulukiküttimise õigust tõendav dokument, mis peab ulukile jahipidamisel kaasas olema. Antakse jahitunnistust omavale isikule.

Jagdfieber *n* Sy: **Hirschfieber** *n* Starke Erregung eines Jägers vor oder nach dem Schuss. **ET: jahipalavik** Erutusseisund jahimehel enne või pärast lasku.

Jagdgast *m* Zur Jagd eingeladenener Jäger. **ET: külalisjahimees; jahikülaline** Jahimees, keda on kutsutud teise jahipiirkonda jahti pidama.

Jagdgebiet *n* Bewirtschaftungseinheit im Jagdwesen; Bezeichnung für ein großes Jagdrevier, meist eine Vereinigung mehrerer Reviere. **ET: jahimaa** Jahiulukite vabaks elamiseks sobiv ja jahipidamiseks kasutatav ala, mis jaotatakse jahipiirkondadeks.

Jagdgesetz der Republik Estland *n* Das von der estnischen Regierung verabschiedete Gesetz, das das Jagdwesen reguliert. **ET: Eesti Vabariigi Jahiseadus** Eesti Vabariigi valitsuse poolt vastu võetud seadus, mis sätestab jahiõiguse olemuse, reguleerib jahimaa, jahiulukivaru ja jahisaaduste kasutamist ning kehtestab jahipidamise korralduse ja jahiulukite kaitse abinõud

Jagdhorn *n* Ein Metallinstrument, auf dem Jagdsignale geblasen werden. **ET: jahisarv** Ventiilideta metallist rõngasse keeratud puhkpill, mida kasutatakse jahisignaali puhumiseks.

Jagdhund *m* Der zur Ausübung der Jagd verwendete Hund verschiedener Hunderassen, wie z.B. Vorstehhunde, Schweißhunde, Erdhunde, Stöberhunde, Laufhunde. **ET: jahikoer** Spetsiaalselt jahipidamiseks välja aretatud koer, kes kas siis otsib, jälitab, ajab või püüab saaklooma.

Jagdkanzel *f* Ein geschlossener Hochsitz mit Fenstern, der einen Daueransitz auch bei schlechtem Wetter ermöglicht. **ET: jahikantsel** Akendega kinnine kõrgiste, mis võimaldab varitsusjahti ka halva ilma korral pidada.

Jagdkarte ⇒ **Jagdschein**

Jagdleiter *m* Erfahrener Jäger, der vom Ausübungsberechtigten mit der Leitung einer Gesellschaftsjagd betraut wurde; Laut Jagdgesetz ist die Jagd in Gemeinschaftsjagdgebieten nur unter einheitlicher Leitung auszuüben, deswegen wählen die Mitglieder der Jagdgesellschaften aus ihren Mitte einen Jagdleiter aus. **ET: jahijuhataja** Isik, kes on läbinud jahijuhataja koolituse ja atesteerimise ning on vastutavaks isikuks ühisjahil. Tema ülesannete hulka kuulub näiteks jahilubade avamine ja sulgemine, jahiohutuse nõuetest ja erinõuetest teavitamine, jahipidamist õigustavate dokumentide olemasolu kontrollimine jne.

jagdliches Brauchtum *n* Erfasst alle Bereiche jägerischen Tuns und ist eine der Standsäulen weidgerechter Jagdausübung. **ET: jahikombed ja -tavad** Erinevad kombed ja tavad, mida järgitakse enne jahti, selle vältel ja pärast jahti.

Jagdrecht *n* Eine ausschließliche Befugnis, auf einem bestimmten Gebiet wildlebende Tiere, die dem Jagdrecht unterliegen, (Wild) zu hegen, auf sie die Jagd auszuüben und sie sich anzueignen. Mit dem Jagdrecht ist die Pflicht zur Hege verbunden. **ET: jahiõigus** Maaomaniku õigus seadusega sätestatud ulatuses ja korras oma maal jahinduse korraldamiseks tingimusi seada, jahti pidada (küttida) või jahipidamist keelata.

Jagdschein *m* Sy: **Jagdkarte** *f* Behördlicher Ausweis für die Berechtigung Jagd auszuüben. **ET: jahitunnistus** Riiklik dokument, mille ettenäitajal on õigus saada jahilubaja iseseisvalt jahti pidada

Jagdsignale *pl* Bestimmte Signale, die zur Durchführung und Leitung vor, während und nach der Jagd beglasen werden. **ET: jahisignaali** Teatud signaalid, mida

puhutakse jahisarve abil nii jahi eel, ajal kui ka pärast.

Jagdvorschriften *pl* Vorschriften, die insbesondere Schon- und Jagdzeiten, Zeitraum zur Ausübung bestimmter Jagdarten, geschützte Tierarten, Wildtierfütterungen usw. bestimmen.

ET: jahieeskirjad Eeskirjad, mis sätestavad jahiajad, jahipidamisvahendite kirjeldused, lubatud jahipidamisviiside kasutamise ajad, nende kasutamise erinevate ulukiliikide lõikes ja lubatud jahipidamisviiside suhtes rakendatavad erinõuded, jahiohutuse nõuded, muud jahi korraldamise nõuded.

Jagdwesen *n* Sy: **Weidwerk** *n* Der Inbegriff der Jagd mit ihrer Ethik und alles dessen, was im edlen Sinne dazugehört. **ET: jahindus** Jahti ja jahimajandust hõlmav tegevusala (jahikommitee täitmine, jahisarve puhumine, trofeede kultus, jahindusala oskuskeel jne).

Jagdwirtschaft *f* Die wirtschaftliche Seite des Jagdwesens, das neben direkten Aufwendungen und Erlösen eine Vielfalt von Wirtschaftszweigen ausstrahlt bzw. deren Existenz ermöglicht. **ET: jahimajandus** Jahinduse majanduslik pool, mille valdkondade hulka kuuluvad näiteks jahimaa korraldamine, jahiulukite otstarbekas majandamine (hooldamine, kaitsmine, loendamine), laskeliimitide planeerimine jne.

Jäger *m* Sy: **Weidmann** *m* Jede Person, der auch Heger und Beschützer der Natur und ihrer Geschöpfe ist und der gleichermaßen die Regeln, Sitten und Bräuche der Jägerei seiner Heimat streng befolgt. **ET: jahimees** Jahitunnistust omav füüsiline isik, kes hobi korras ja omast vabast ajast tegeleb jahipidamisega oma jahinduspiirkonnas sealjuures traditsioone ja reegleid järgides.

Jägerlatein *n* Jagdgeschichten, die erfunden oder stark übertrieben sind. **ET: jahijutt** Jahimeeste väljamõeldud

meelelahutusliku iseloomuga jutud jahipidamisega seoses.

Jägerprüfung *f* Prüfung zum Nachweis hinreichender Kenntnisse vom ganzen Jagdwesen. In vielen Ländern eine Voraussetzung zur Erlangung eines Jagdscheins. **ET: jahiteooria eksam** NB! Saksakeelse termini otsetõlge oleks tegelikult jahimeheeksam, mille käigus kontrollitakse teadmisi nii teoorias kui ka praktilises laskmises. Eestis hõlmab jahiteooria eksam ainult teooriat. Laskekatsed toimuvad eraldi.

Jungbär *m* Der Bär bis zum vollendeten dritten Lebensjahr. **ET: noorkaru** Kuni kolmeaastane karu.

Jungfuchs *m* Sy: **Fuchswelppe** *f* Der Junge beim Fuchs. **ET: rebase kutsikas**

K

Kanadagans *f* (*Branta canadensis*) Ursprünglich in Nordamerika beheimatete Art der Gattung Meeresgänse. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET: kanada lagle** Haneliste perekonda kuuluv linnuliik, kes on väga tavaline Põhja-Ameerikas. Jahilind Eestis ja Saksamaal.

Kastenfalle *f* Eine Fangvorrichtung in Form einer länglicher Kiste mit Trittauslösung mit der das Tier lebend gefangen wird. **ET: kastlõks** Ristkülikukujuline, looma elusalt tabamiseks mõeldud püüdis.

Katze *f* Sy: **Mütterin** *f* Das weibliche erwachsene Tier beim Murmeltier. **ET: emane alpi ümiseja** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud emase (ka poegadega) isendi puhul.

Kätzin ⇒ *Luchsin*

Katzluchse *pl* Die Jungen von Luchs. **ET: ilvese pojad**

Kehlfleck *m* Der weiße, bis auf die Vorderläufe hinabreichende Balgfleck des Steinmarders und der gelbe Balgfleck des

Edelmarders. **ET: 1. kurgulaik 2. rinnalaik** NB! Metsnugisel on see kollakas, kivinugisel valge.

Keiler *m* Das männliche Tier beim Wildschwein. **ET: metssea kult** Metssea täiskasvanud isane isend.

Keulenschuss *m* Ein Schuss auf die Keule des Wildes. **ET: reielask** Lask uluki reide.

Kitze *pl* Die Jungen von Rehwild oder Steinwild. **ET: 1. metskitse talled 2. kaljukitse talled**

Klauen *pl* Sy: **Krallen** *pl* Die Krallen bei dem Haarraubwild, Greifvögel und Hund. **ET: küünised** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit kiskjaliste, röövlinde ja koerte puhul.

Knäkente *f* (*Anas querquedula*) Eine Art der Gattung Schwimmenten aus der Familie Entenvögel. Jagdvogel in Estland. **ET: rägapart** Partlaste sugukonda kuuluv jahilind, kes saabub Eestisse aprillis ning lahkub augustis või septembris-oktoobris. Isasel linnul on iseloomulik tahapoole kulgev kitsenev lumivalge kulmutriip.

Kolben *m* Sy: **Hinterschaft** *m* Der hintere Teil des Schaftes. **ET: kaba** Püssilae tagumine osa.

Kolkrabe *m* (*Corvus corax*) Eine Gattung aus der Familie der Rabenvögel. Der größte Vertreter der Sing- und auch Rabenvögel. Jagdvogel in Estland. **ET: ronk** Üleni must metalliläikeline lind varese perekonnast. Suurim värvuline.

kollern Sy: **kullern** Ein Teil des Balzgesanges beim Birkhahn. **ET: kudrutama** Tedrekuke häälitsemine pulmamängu ajal.

Kopfschuss *m* Ein Schuss in den Kopf des Wildes. **ET: pealask** Lask looma pähe.

Kormoran *m* (*Phalacrocorax carbo*) Schwimmtaucher aus der Familie der Kormorane. Beim Tauchen wird das Gefieder des Kormorans nass. Jagdvogel in Estland. **ET: kormoran** Sõudjalaliste seltsi kuuluv kormoranlane, kelle suled märguvad ujumisel. Eestis läbirändaja.

Krallen ⇒ *Klauen*

krank ⇒ *krankgeschossen*

krankgeschossen Sy: **krank** Das Wild, das mit dem Schuss nicht tödlich verletzt wurde und eine Nachsuche benötigt. **ET: haavatud uluk** Uluk, keda ei ole tabatud surmavalt ning kelle puhul on vajalik järelotsimine.

Krickente *f* (*Anas crecca*) Eine Ente der Gattung Schwimmenten aus der Familie Entenvögel. Die kleinste Ente. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET: piilpart** Väikseim, umbes nurmakana suurune partlane. Jahilind nii Eestis kui ka Saksamaal.

kröchen Sy: **wörgen** Eine Bezeichnung für die Tätigkeit, wenn der Hahn (z.B. Auerhuhn) Zorn-, Schreck- oder Warnlaute vor sich gibt. **ET: krooksatama** Isaslindude (kukkede) tegevus, kui nad häälitsevad hoiatavalt või hirmutavalt.

Kücken *pl* Die Jungen von Hühnervogel und Rebhuhn. **ET: 1. nurmkana tibud 2. tibud** Kõikide kanaliste seltsi kuuluvate linnuliikide pojad.

Kuder *m* Das männliche Tier von Luchs. **ET: isane ilves**

Kugelfang *m* Auf dem Schießstand der errichtete Wall hinter den Scheiben zum Auffangen von Geschossen. **ET: kuulipüüdja; taustvall** Laskeplatsil märklaudade taha ehitatud vall, mille ülesandeks on takistada kuulide edasiliikumist.

Kugelfang: natürlicher ~ *m* Erdboden, dass bei einem Fehlschuss in der freien Natur den Kugel auffängt, womit das Weiterfliegen verhindert wird. **ET: looduslik taustvall** Ehk maapind, mis püüab valesi sihtitud kuuli kinni ning takistab selle edasi lendamist.

Selleks sihitakse lask kantslist või kõrgistmelt suunaga allapoole.

Kugelpatrone ⇒ *Büchsenpatrone*

kullern ⇒ *koltern*

Kunsthäute *f* Eine künstliche angelegte Schweinhäute. **ET: kunstlik verejalg** Kunstlikult tekitatud, uluki verega niisutatud verejäljerada, mida kasutatakse jahikoera väljaõpetamiseks verejäljel.

L

Lachmöwe *f* (*Larus ridibundus*) Zur Familie der Möwenvögel gehörende Vogelart. Mit einer Länge von ca. 38 cm zählt man sie zu den kleinsten Möwen. Jagdvogel in Estland. **ET: naerukajakas** Kajaklaste sugukonna väikseim liik (38 cm).

Langschnabel ⇒ *Waldschnepfe*

Lappen *pl* An langen Schnüren aufgereichte Tücher, Stoffstreifen oder Federbüschel, die bei der Lappjagd verwendet werden. **ET: piirdelipud** Pika lipunööri külge kinnitatud riideribad, mida kasutatakse lipujahil.

Lappjagd *f* Eine Jagdart, bei der Lappen verwendet werden, um zu verhindern, dass das Wild an Stellen aus dem Treiben wechselt, wo keine Schützen stehen. **ET: lipujaht** Jahipidamisviis, mille käigus kasutatakse abivahendina piirdelippe. Põhiliselt kütitakse sel viisil hunte, aga ka rebaseid.

Lauf *m* 1. Gewehrlauf. 2. Die allgemeine Bezeichnung für Bein beim Haarwild. **ET: 1. püssi raud** Jahirelva osa, mille ülesandeks on haavilangule või kuulile püssirohugaaside toimetada anda vajalik algiirius ja suund. **2. jalg** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit imetajate puhul.

Lauscher *pl* Die Ohren des Schalenwildes, ausgenommen: Schwarzwild. **ET: sõraliste kõrvad** NB! Sks. ei kasutata seda väljendit metssea puhul. vrd "Gehöre", "Schüsseln".

Lecke ⇒ *Salzlecke*

Leckstein *m* Künstlich hergestellte Salzsteine mit verschiedenen Zutaten zur Gesunderhaltung und Kräftigung des Schalenwildes. **ET: lakukivi** Mineraalaineid ja soola sisaldav kunstlikult valmistatud nn kivi, mis viiakse loomadele metsa lakkumiseks.

Leine *f* Alle Leinen und Stricke (auch Lederriemen) die eine jagdliche Verwendung haben. **ET: koerarihm**

Leitbruch *m* Ein halbarmlanger Bruch, der zum Folgen auffordert und zwar in Richtung der gewachsenen Spitzen. **ET: juhtoks** Küünarvarrepikkuselt murtud oks kui oksamärk, mille otsa suunas tuleb selle leidjal edasi liikuda.

letzter Bissen *m* Ein Bruch, der erlegtem Wild in den Äser bzw. Schnabel gesteckt wird. **ET: "viimne suutäis"** Roheline leht- või okaspuuoks, mis asetatakse kütitud uluki lõugade ning linna noka vahele.

Lichter *pl* Die Augen des Schalenwildes. **ET: sõraliste silmad** vrd "Seher".

Locke *f* Sy: **Locker** *m* Ein Instrument zur Nachahmung gewisser Wildstimmen auf der Lockjagd. **ET: peibutusvile** Looma hääletsusi imiteeriv instrument, mida kasutatakse uluki ligimeelitamiseks peibutusjahil.

locken Der Ruf des Federwildes, mit dem es seine Ortsgenossen herbeiruft. Das Nachahmen des Lockrufes vom Federwild oder gewisser stimmhaften verschiedener Wildarten durch Jäger. **ET: peibutama** Saagi ligimeelitamine linna- ja loomahäälte järelaaimamise abil. Liigikaaslaste ligimeelitamine teatud käitumise ja signaalidega.

Locker ⇒ *Locke*

Lockjagd *f* Eine Jagdart, bei der der Jäger versucht, Wild durch Nachahmung seiner Lautäußerungen anzulocken. **ET:** **peibutusjaht** Jahipidamisviis, mille käigus uluk mingi peibutusvahendi abil või uluki häält imiteerides laskeaugusele meelitatakse.

Löffel *pl* Ohren von Hase und Kanin. **ET:** 1. **jänese kõrvad** 2. **küüliku kõrvad**

Löffelente *f* (*Anas clypeata*) Zu den Schwimmenten gehörende Entenart. Hat einen auffallend breiten Löffelschnabel. Jagdvogel in Estland. **ET:** **luitsnokk-part** Suure lusikja nokaga ujupart haneliste perekonnast.

Luchs *m* (*Felis lynx*) Ein katzenartiges zum Haarraubwild gehörendes Tier. **ET:** **ilves** Kaslaste sugukonda kuuluv kiskjaline, kes elutseb põhjapoolkera parasvöötme metsades ning saakloomade külluse korral üsna paikselt.

Luchsin *f* Sy: **Kätzin** *f* Das weibliche Tier von Luchs. **ET:** **emane ilves** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud emase (ka poegade) isendi puhul.

Luder *n* Jedes tote Tier, mit dem man Raubwild anlockt. **ET:** **peibutussööt** Surnud loomad, millega kiskjalisi ligi meelitatakse.

ludern Das Anlocken vom Raubwild durch Auslegen vom Luder. **ET:** **söödaga peibutama** Tegevus, mille käigus kiskjalisi surnud loomadega ehk peibutusöödaga ligi meelitatakse.

M

Mantel *m* Aus einem harten Metall bestehende Umhüllung beim Büchsengeschoss. **ET:** **mantel; kest** Püssikuuli pliisüdamikku kattev tugevama metallist osa, mis kaitseb seda ülemäärase hõõrdumise, kulumise eest.

Mantelmöwe *f* (*Larus marinus*) Eine zur Familie Möwenvögel gehörende Möwe, die offenes Meer, Küste und Flussmündungen bewohnt. Jagdvogel in Estland. **ET:** **merikajakas** Kajaklaste sugukonda kuuluv linnuliik, kes elutseb avamerel, rannikualadel ja jõesuudmetes.

Marderhund *m* (*Nyctereutes procyonoides*) Eine zur Familie der Hundeartigen gehörende Tierart. Erinnern sich an Waschbären. Allesfresser. **ET:** **kährikkoer; kährik** Madalajalne pika koheva karvastikuga koerlane, kes elutseb segametsades.

Märzgans ⇒ *Graugans*

Mauswiesel ⇒ *Wiesel: Kleines ~*

Mink *m* (*Mustela vison*) Dem Europäischen Nerz sehr ähnliches Tier, das jedoch größer ist und ein weißes Kinn hat. **ET:** **mink** Välimuselt naaritsaga sarnane kiskjaline, kelle päris kodu on Põhja-Ameerikas.

Mittelspross *m* Ein Ende beim Hirschgeweih, dass zwischen Aug- bzw. Eisspross und Krone abzweigt. **ET:** **keskmise haru** Hirve sarveharu, mis asetseb silma- või vaheharu ja krooni vahel.

Moorhahn ⇒ *Birkwild*

Mooshahn ⇒ *Birkwild*

Möwen *pl* (*Laridae*) Eine Vogelfamilie innerhalb der Ordnung Regenpfeifenartigen. Sind Schwimmvögel mit langen, schmalen Flügeln. **ET:** **kajaklased** Sugukond kogu maailmas elutsevad kurvitsalisi. Tüüpilised rannikulinnud.

Mütterin ⇒ *Katze*

N

Nachsuche *f* Das Suchen nach einem krankgeschossenen Wild. Ist nur mit Hilfe eines guten Hundes weidgerecht. **ET:** **järelotsimine** Haavatud uluki otsimine

selleks spetsiaalselt väljaõpetatud jahikoeraga pärast lasku.

Nebelkrähe *f* (*Corvus corone cornix*) Gehört zu der Ordnung Sperlingsvögel. Ist eine Unterart von Aaskrähe. Jagdvogel in Estland. **ET: hallvares** Värvuliste seltsi vareslaste sugukonda kuuluv lind, kelle keresulestik on hall.

Nerz *m* (*Mustela lutreola*) Zur Familie Marder gehörende Tierart. Jagen hauptsächlich im Wasser und sind ungefähr von Iltisgröße. **ET: naarits; euroopa naarits** Poolveelise eluviisiga väike kiskjaline kärplaste sugukonnast.

Niederwild *n* Wild, das zur Niederjagd gehört. **ET: väikeuluk** Saksamaal tehti vahet n.-ö. alamal ja ülemal jahil. Väikeuluk kuulus nn alama jahi alla.

Nonnengans ⇒ *Weißwangengans*

O

orgeln ⇒ *röhren*

Otter ⇒ *Fischotter*

Otterin ⇒ *Fähe*

P

paaren Das Sichvereinen des männlichen Vogels mit einem weiblichen bei allem monogam lebenden Federwild. **ET: paarumine** NB! Sks. tähistatakse selle terminiga monogaamselt elavate lindude paarumist ka väljaspool pesitsusaega.

Paarhufer *pl* (*Artiodactyla*) Nach Einteilung in die jagdbare Tiere gehören hierzu die Familien der Schweine, Hornträger und Hirsche. **ET: sõralised** Selts, kelle esindajate ühiseks tunnuseks on varvulkõndimine, esimese varba kadumine, teise ja viienda varba mitmesugusel määral mandumine ning kolmanda ja neljanda varba võrdselt

tugev areng ja mis on väljastpoolt sõraga kaetud.

Patrone *f* Eine schussfertig geladene Munition. **ET: padrun** Käsitulirelva või väiksema kaliibriga suurtüki laeng koos kesta, kuuli ja sütikuga.

Perlen *pl* Die unregelmäßigen kleinen Erhebungen an den Stangen der Geweihe und Gehörne. **ET: kibunad** Väikesed ebakorrapäraseid külmud uluki sarvedel.

Perückenbock *m* Ein Rehbock, dessen Gehörn eine krankhafte Wucherung aufzeigt. **ET: paruksarvedega metskits** Metskitse sokk, kelle sarved on haiguse tõttu moodustanud nn paruka.

Perückenhirsch *m* Ein Hirsch, dessen Geweih eine krankhafte Wucherung aufzeigt. **ET: paruksarvedega hirvepull** Hirv, kelle sarved on haiguse tõttu moodustanud nn paruka.

Petz *m* Scherzhafte Bezeichnung für den Braunbär. **ET: mesikäpp; karuott** Pruunkaru rahvapärane nimetus.

Pfalz ⇒ *Balz*

Pfeifente *f* (*Anas penelope*) Zur Gattung der Schwimmenten aus der Familie Entenvögel gehörende Entenart. In der Größe mit 46 cm liegt sie zwischen Krickente und Stockente. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET: viupart** Haneliste sugukonda kuuluv ujupart, kellest vaid üksikud talvituvad Eestis. Jahilind nii Eestis kui ka Saksamaal.

Pfui! Ein strafender Zuruf zu einem Jagdhund. **ET: Fu!** Keelav käsklus jahikoerale.

Pirsch ⇒ *Birsch*

Pirschzeichen *n* Zeichen am Anschuss, das Auskunft über den Treffer gibt. **ET: verejäl laskepaigas**

Pistole *f* Eine ein- oder mehrschüssige Handfeuerwaffe. **ET: püstol** Ühe- või mitmelasuline käsitulirelv.

R

Rackelhuhn *n* Kreuzung zwischen Birk- und Auerwild, meist zwischen Birkhahn und Auerhenne. Brustschild nicht metallisch grün wie beim Auerhuhn, sondern violett. **ET:** *tedrekuningas* Tedrekuke ja metsisekana järglane.

Rammelzeit *f* Sy: **Rammzeit** *f* Die Begattungszeit bei Hase. **ET:** *jäneste jooksuaeg* Suguküpsete isendite perioodiliselt tekkiv sigimisbioloogiline nähtus.

Rammler *m* Das männliche Tier bei Hase. **ET:** *isane jänäs*

Rammzeit ⇒ *Rammelzeit*

Raubtiere ⇒ *Haarraubwild*

Rauhfutter *n* Stark zellulosehaltiges Futter wie Heu, Laubheu, Klee. **ET:** *koresööt* Kuiv taimne sööt, mis sisaldab rohkesti toorkiudu.

Rauschzeit *f* Begattungszeit beim Schwarzwild. **ET:** *metssea jooksuaeg* Suguküpsete täiskasvanud isendite perioodiliselt tekkiv sigimisbioloogiline nähtus.

Rebhahn *m* Das erwachsene männliche Tier beim Rebhuhn. **ET:** *nurmkana kukk* Nurmkana täiskasvanud isane isend.

Rebhenne *f* Das erwachsene weibliche Tier beim Rebhuhn. **ET:** *nurmkana kana* Nurmkana täiskasvanud emane (ka tibudega) isend.

Rebhuhn *n* (*Perdix perdix*) Gehört zur Familie der Glatzfußhühner. Obwohl in Deutschland diese Art in der Roten Listen der gefährdeten Arten aufgenommen wurde, gehört es trotzdem zu den Jagdvögeln. Doch die Jagdzeit ist sehr einbegrenzt. In Estland ist diese Art als Jagdvogel erlaubt. **ET:** *nurmkana*;

põldpiüü Faasanlaste sugukonda kuuluv väheldane jässakas kanaline. NB! Kuigi ta on Saksamaal jahilind, on ta kantud ohustatud liikide nimekirja ja seetõttu on jahiajad ja -kohad väga piiratud.

Reh *n* (*Capreolus capreolus*) Sy: **Rehwild** *n* Die am häufigsten vorkommende Schalenwildart in Deutschland. Obwohl es besondere Anforderungen an die Äsung stellt, ist es doch sehr anpassungsfähig. **ET:** *metskits; euroopa metskits* Hirvlaste sugukonda kuuluv sõraline. Oluline jahiuluk.

Rehbock *m* Das männliche Tier beim Rehwild. **ET:** *metskitse sokk* Metskitse täiskasvanud isane isend.

Rehgehörn ⇒ *Gehörn*

Rehwild ⇒ *Reh*

Reiherente *f* (*Aythya fuligula*) Eine kleine Tauchente der Familie Entenvögel, die etwa 43 cm lang wird und je nach Jahreszeit zwischen 600 bis 1100 Gramm wiegt. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET:** *tuttvart* Sinikael-pardist väiksem Eestis arvukalt levinud sukelpart, keda iseloomustab kuklas olev seljale laskuv pikk tutt. Jahiling nii Eestis kui Saksamaal.

Reinecke ⇒ *Fuchs*

Repetiergewehr *n* Einläufiges, mehrschüssiges Gewehr für den Kugelschuss mit Magazin zur Aufnahme mehrerer Patronen. **ET:** *vintraudne magasiniga jahirelv* Jahirelv, millel on üks vintraud ja magasin, mis võimaldab sinna paigutada rohkem kui ühe padrunit.

Revierjäger ⇒ *Berufsjäger*

Ricke *f* Das weibliche Tier beim Rehwild. **ET:** *emane metskits* NB! Sks.kasutatakse emase (ka poegadega) täiskasvanud isendi puhul.

Riemenarbeit *f* Eine Art der Schweißarbeit. Die Arbeit mit dem Hunde am Schweißriemen auf der Wundfährte. **ET:** *jäljetöö* Nimetus jahikoera tegevuse kohta, kui ta pika rihma

otsa kinnitatuna haavatud uluki
verejäljel töötab. NB! Sks. kasutatakse
seda väljendit jäljetöö puhul siis, kui
koer on rihma külge kinnitatud.

Ringeltaube *f* (*Columba palumbus*) In
Deutschland am häufigsten
vorkommende große Wildtaube mit
einem weißen Halsfleck. Jagdvogel in
Estland und Deutschland. **ET:**
kaelustuvi; meigas Hakist suurem
jahilind, Eestis kõige suurem tuviline,
keda kütitakse alates augusti algusest
kuni oktoobri lõpuni. Jahilind ka
Saksamaal.

röhren Sy: **orgeln** Schreien des
Hirsches während der Brunft. **ET:**
möirgama; paukuma; haukuma
Hirve või metskitse soku jooksuagene
häälitsemine.

Rose *f* Der geperlte Wulst am unteren
Ende der Geweihstangen der
Hirscharten, unmittelbar auf dem
Rosenstock. **ET: kibunapärg**
Kühmluline padjand hirvlaste sarvede
alumistes otstes.

Rosenstock *m* Der Stirnbeinzapfen,
dem das Geweih bzw. Gehörn entwächst.
ET: sarvekännas Laubaluu jätke.

roter Schelm ⇒ *Fuchs*

Rothirsch *m* Sy: **Hirsch** *m* Das
männliche Tier beim Rotwild. **ET: 1.**
punahirve pull Punahirve
täiskasvanud isane isend. **2. hirvepull**
Hirvlaste sugukonna täiskasvanud isane
isend.

Rotte *f* Eine Anzahl von Sauen,
seltener auch von Wölfen. **ET:**
metssea kari

Rottier *n* Sy: **Edeltier** *n* Das
weibliche Tier beim Rotwild. **ET:**
punahirve lehm Punahirve
täiskasvanud emane (ka poegadega)
isend.

Rotwild *n* (*Cervus elaphus*) Sy: **Edelwild** *n*
Rotwild gehört zur Ordnung der Paarhufer und
zur Familie der Hirsche. Ist die größte
einheimische Tierart in Deutschland. **ET:**
punahirv Sõraliste sugukonda kuuluv
hirvlane, kelle suurim asurkond Eestis on
Hiiumaal.

Rückstoß *m* Der Stoß, der bei Abgabe eines
Schusses von der Waffe auf die Schulter des
Schützen übertragen wird. **ET: tagasilöök**
Valus löök, mille põhjustab püssilaad lasu
sooritamise järel laskja õla pihta.

Rüde *m* Das männliche Tier von Fischotter,
Fuchs, Hund usw. **ET: 1. isane saarmas 2.**
isane rebane 3. isane koer 4. isane hunt

Rudel *n* Vereinigung mehrerer Stücke
Rotwild, Elchwild, Damwild, Steinwild und
Wolf. **ET: kari** Nii punahirve, põdra,
kabehirve, kaljukitse kui ka hundi kooslus.

Rute *f* Schwanz beim Hunde und beim
Haarraubwild, ausgenommen: Fuchs und Wolf.
ET: saba NB! Sks. kasutatakse seda
väljendit koera ja kiskjaliste, v.a. rebase ja
hundi saba tähistamiseks.

S

Saatgans *f* (*Anser fabalis*) Gehört zur
Ordnung der Entenvögel aus der Familie
Entenvögel. Kommt in mehreren Rassen vor,
die sich vor allem in der Schnabelbezeichnung
unterscheiden. Jagdvogel in Estland und
Deutschland. **ET: rabahani** Haneliste seltsi
kuuluv veelind, kes Eestis ainult läbirändel
viibib. Jahilind nii Eestis kui Saksamaal.

Saatkrähe *f* (*Corvus frugilegus*) Gehört zur
Ordnung Sperlingsvögel aus der Familie der
Krähen. Ist in ganz Europa zu finden.
Jagdvogel in Estland. **ET: künnivares**
Värvuliste seltsi vareslaste sugukonda kuuluv
lind, keda võib leida kõikjal Euroopast.

Salzlecke *f* Sy: **Lecke** *f* Früher ein selbst
hergestelltes Salz-Lehm-Gemisch, heute im
Handel erhältlich. **ET: soolak; lakusool**
Metsloomade jaoks metsa viidud ja näiteks
puutüve külge kinnitatud soola ja
mineraalainete segust kamakas.

Samtente *f* (*Melanitta fusca*) Eine stämmige Ente mit einem kräftigen Schnabel. Zugvogel. Jagdvogel in Estland. **ET: tõmmuvaeras** Haneliste sugukonna rändlind, kelle isaslinnu silma ümbruses on väike valge laik.

Satz *m* Die von einer Häsin gesetzten Jungen. **ET: 1. jäneste pesakond 2. jäneste pojad**

Satzhase ⇒ *Häsin*

Säugetiere *pl* (*Mammalia*) Bilden eine Klasse von Wirbeltieren weltweit mit über 4000 Arten. **ET: imetajad** Kõrgeima arengutasemega selgroogsete klass, kelle kõik isendid oma poegi piimanäärmete nõrega toidavad.

Schalen *pl* Die Hufe des Schalenwildes. **ET: sõrad**

Schalenwild *n* Alles Wild dessen Hufe als Schalen bezeichnet werden. **ET: sõralised** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit paralleelselt terminiga "Paarhufer", mis tegelikult tähendab sõraliste seltsi.

Schaukel *f* Das Geweih bei Elch- und Damhirsch, sobald es sich schaufelförmig ausgebildet hat. **ET: kühvel** Kõhvikujulised sarved põdra ja kabehirve pullil.

Schaukel: angehende ~ *f* Gehörn, das sich bei der Entwicklung einem Schaufel ähnelt. **ET: kujunev kühvel** Sarved, mis suure tõenäosusega arenevad kühvelsarvedeks.

Schaufler *m* Ein Elch- oder Damhirsch, bei dem die Geweihstangen eine Schaufel bilden. **ET: 1. kühvelsarvedega põder 2. kühvelsarvedega kabehirv**

Scheibe *f* Sy: **Schießscheibe** *f* Das Zielbild für Schießübungen. **ET: märklaud** Loomapildi või -kujutisega märklaud laskeharjutuste sooritamiseks.

Schellente *f* (*Bucephala clangula*) Eine mittelgroße, rundliche, schwarz-weiße Tauchente mit großem, dreieckig wirkendem Kopf und kurzem dicken Hals. Jagdvogel in Estland. **ET: sõtkas** Umbes tuttvardi suurune mustvalge sulestikuga (emasel on musta asemel tumepruun) pontsakas sukelpart.

Schießscheibe ⇒ *Scheibe*

Schildhahn ⇒ *Birkwild*

Schlagfeder *f* Eine Stahlfeder am Gewehrschloss, die den Hahn bzw. das Schlagstück betätigt. **ET: löökvedru** Terasest vedru jahirelva lukustussüsteemis.

Schlagstück *n* Bei Selbstspanngewehren den Hahn ersetzender Schlossteil. **ET: kukk; püssikukk** NB! Eesti keeles kasutatakse seda väljendit ka nn kuketa jahirelvade puhul!

Schnatterente *f* (*Anas strepera*) Gehört zur Gattung der Schwimmenten aus der Familie Entenvögel. Ist etwas kleiner als Stockente. Jagdvogel in Estland. **ET: rääkspart** Partlaste sugukonda kuuluv ujupart.

Schneehase ⇒ *Hase*

Schnepfenjagd *f* Die Jagd auf Schnepfen. **ET: nepijaht** Jaht kurvitsaliste.

Schonzeit *f* Sy: **Hegezeit** *f* Der Zeitraum, in dem die Jagd auf bestimmte Wildarten gesetzlich verboten ist. **ET: jahikeeluaeg** Periood, mil jahipidamine teatud ulukitele on seadusega keelatud.

Schrot *n* Kleine Bleikugeln, die in einer Schrotpatrone enthalten sind und aus glatten Läufen verschossen werden. **ET: haavlid** Pliist ümmargused terad, millega lastakse ulukite pihta sileraudsest jahipüssist.

Schrotgewehr ⇒ *Flinte*

Schrotnummer *f* Der Durchmesser der Bleikugeln in einer Schrotpatrone nach Nummern. **ET: haavlite number** Number, mis tähistab haavlite läbimõõdu 0,25 millimeetrist erinevust.

Schrotpatrone *f* Die Patrone für den Schrotschuss. **ET: haavlipüssi padrun**

Schuss *m* Die Abgabe eines Schusses auf ein oder mehrere Stücke Wild, die je nach dem getroffenen Körperteil eingeteilt wird: z.B. Träger-, Kopf-, Laufschuss usw. **ET: lask** Tulirelva laengu vabastamine ühe või mitme uluki pihta. Liigitatakse uluki tabatud kehaosa järgi: nt kaelalask, pealask, lask jalga jne.

Schüsseln ⇒ *Teller*

Schussnähe *f* Die schussgerechte Entfernung des Wildes vom Schützen. **ET: laskekaugus** Uluki laskmiseks sobiv kaugus jahimehest.

Schusszeit *f* Die gesetzliche festgelegte Jagdzeit. **ET: jahihoaeg** Seadustes kindlaks määratud jahipidamisajad. Erinevate ulukiliikide puhul erineval ajal.

Schütze *m* Ein Jäger auf einem Gesellschaftsjagd. **ET: kütt** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit ühisjahil osaleva jahimehe kohta.

Schützenbruch *m* Sy: **Beutebruch** *m*; **Erlegerbruch** *m* Ein kleiner Nadelholz-Dreispross oder Laubholzweig, den sich der Erleger vom Wild an die rechte Hutseite steckt und einen Teil davon an der Halsung des Hundes befestigt. **ET: kütioks** Väike okas- või lehtpuuoks, mille uluki kütinud jahimees oma mütsi paremasse serva ning koera kaelarihma külge kinnitab.

Schwarte *f* Die behaarte Haut des Schwarzwildes und des Dachses. **ET: nahk** Trofee, mis saadakse uluki nülgimisel. NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid mägra ja metssea naha tähistamiseks. vrd "Balg".

Schwarzgeher ⇒ *Wilddieb*

Schwarzwild *n* (*Sus scrofa*) Sy: **Wildschwein** *n* Gehört zu der Familie der echten Schweine aus der Ordnung der Paarhufer. **ET: metssiga** Tüüaka kehaehitusega mustjaspruuni harjaskarvastikuga sõraline sigalaste sugukonnast.

Schweiß *m* Das Blut bei allem Wild und Hund. **ET: veri** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit ulukite ja koera vere tähistamiseks.

Schweißarbeit *f* Speziell die Nachsuche des Hundes auf der Schweißfährte. **ET: jäljetöö verejäljel** Nimetus jahikoera tegevuse kohta, kui ta haavatud uluki verejäljel töötab st jälge ajab.

Schweißfährte *f* Die Fährte eines verwundeten Schalenwildes, in der oder neben der man Schweiß findet. **ET: verejalg** Haavatud sõralise tekitatud vererada.

Schweißhalsung *f* Eine breite Halsung für den Schweißhund, die bei der Riemenarbeit nicht würgt. **ET: kaelarihm** NB! Sellist spetsiaalselt laia ja pehmet kaelarihma kasutatakse jäljetöö puhul.

Schweißhund *m* Hunderasse, die zur Nachsuche von Rotwild-Schweißfährten gezüchtet wurde, wie z.B. der Hannoversche Schweißhund oder der Bayerische Gebirgsschweißhund. **ET: jäljekoer; verekoer** Koeratõug, mis on aretatud haavatud uluki jälitamiseks, nt hannoveri või baiieri ulukijälituskoer/ verekoer.

Schweißhund: Bayerischer Gebirgs~ *m* Eine Hunderasse, die zur Suche auf krankgeschossenes Wild bestimmt ist und vom Leithund abstammt. **ET: baiieri ulukijälituskoer; baiieri verekoer** Koeratõug, mis on aretatud haavatud uluki jälitamiseks.

Schweißhund: Hannoverscher ~ *m* Eine Hunderasse, die zur Suche des krankgeschossenen Wildes bestimmt ist und vom Leithund abstammt. **ET: hannoveri ulukijälituskoer; hannoveri verekoer** Koeratõug, mis on aretatud haavatud uluki jälitamiseks.

Schweißriemen *m* Ein besonders langer Riemen, an dem ein Jagdhund bei der Schweißarbeit geführt wird und arbeitet. **ET:** *jäljerihm* Eriti pikk koerarihm, mida kasutatakse jäljetöö puhu.

Schweißschuhe *pl* Vorrichtungen zur Herstellung einer künstlichen Schweißfährte zwecks Einübung junger Hunde. **ET:** *jäljekingad* Kunstliku verejälje tekitamiseks valmistatud instrumendid, mida kasutatakse noorte koerte väljaõpetamiseks verejäljel.

Schweißspur *f* Sy: **Wundspur** *f* Die Spur von einem kranken oder krangeschossenen Niederwild. **ET:** *verejalg* NB! Sks. tähistatakse selle väljendiga ainult haavatud väikeuluki tekitatud verejälge.

Sechser *m* Rothirsch oder Rehbock, dessen Geweih bzw. Gehörnstange je drei Enden aufweist. **ET:** **1. komeharuliste sarvedega metskitse sokk 2. kolmeharuliste sarvedega hirvepull**

Sechserbock *m* Rehbock, dessen Geweih bzw. Gehörnstange je drei Enden aufweist. **ET:** *kolmeharuliste sarvedega sokk* Metskitse sokk, kelle sarvedel on kolm haru.

Seher *pl* Die Augen von Haarraubwild und Nager. Ausgenommen: Schalenwild. **ET:** **1. kiskjaliste silmad** vrd "Lichter". **2. näriliste silmad**

Selbstlader *m* Büchse oder Flinte, die durch den Gasdruck der verfeuerten Patrone selbständig wieder spannen und laden. **ET:** *iselaadiv jahipüss; poolautomaatne jahipüss* Tulirelv, mis tänu püssirohugaaside survele vm energiale ise ümber laadub.

Setzzeit *f* Die Zeit, in der die Jungen gesetzt werden bei Hase. **ET:** *jäneste poegimisaeg*

Sikawild *n* (*Cervus nippon*) Die seltenste Hirschart, die ursprünglich aus Ostasien stammt. Gehört zu den Paarhufern. **ET:** *tähnikhirv* Looduslikult Kagu-Idas levinud hirvlane, keda Eestis võib väga harva kohata.

Silbermöwe *f* (*Larus argentatus*) Zur Familie der Möwen gehörende Vogelart. Häufig Brutvogel an ost- und mitteleuropäischen Küsten. Jagdvogel in Estland. **ET:** *hõbekajakas* Kajaklaste sugukonda kuuluv kurvitsaline, kes on tüüpiline rannikulind Kesk- ja Ida-Euroopas.

Sonntagsjäger *m* Spottname für einen unerfahrenen Jäger. **ET:** *pühapäevakütt* (*halv*)

Spießente *f* (*Anas acuta*) Gehört zur Familie Entenvögel aus der Gattung Schwimmenten. Ist eine der größten Entenarten. Jagdvogel in Estland. **ET:** *soopart* Eriti rohkelt metsatundras kohatav umbes varesesuurne ujupart.

Spießer *m* Ein junger Elch-, Rot- oder Damhirsch bzw. Rehbock, der Spieße trägt. **ET:** **1. piiksarvedega põder 2. piiksarvedega punahirv 3. piiksarvedega kabehirv**

Spur *f* Die Trittfolge des Niederwildes. **ET:** *jäljerida* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit ainult väikulukite jäetud jäljerea puhul.

Standortbruch ⇒ **Standplatzbruch**

Standplatzbruch *m* Sy: **Standortbruch** *m* Armlanger Bruch, der in den Boden gesteckt wird und die Stelle, wo der Schütze bei Schussabgabe war, anzeigt. **ET:** *asukoha oks* Käsivarrepikkuselt ära murtud oks, mis maasse pistetuna tähistab kohta, kus jahimees laskmishetkel viibis.

Stange *f* Sy: **Abzugsstange** *f* Bestandteil des Gewehrschlösses. **ET:** *päästehoob* Jahirelva lukusüsteemi löögi-päästemehhanismi osa.

Stangeloch *m* Ein Elchhirsch, der keine Veranlungung zur Schaufelbildung hat. **ET:**

pulksarvedega põder Pöder, kelle sarved ei ole moodustanud kühvliit.

Stänker ⇒ *litis*

Steinbock *m* Das männliche Tier beim Steinwild. **ET: kaljukitse sokk** Mägikitse täiskasvanud isane isend.

Steingeiß *f* Das weibliche Tier beim Steinwild. **ET: emane kaljukits** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit täiskasvanud emase (ka poegadega) isendi puhul.

Steinmarder *m* (*Martes foina*) Die in Mitteleuropa häufigste art der Marder. Ein kurzbeiniges Raubtier mit einem langen, buschigen Schwanz und weißem Kehlfleck. **ET: kivinugis** Keskmise suurusega kohekarvaline, Euroopa kõige sagedasem kärplane. Pika, koheva sabaga ja valge rinnalaiguga.

Steinwild *n* (*Capra ibex*) Gehört zu der Familie Hornträger aus der Ordnung Paarhufer. Gehörte früher zu der Hohen Jagd. **ET: kaljukits; alpi kaljukits** Veislaste perekonda kuuluv loomaliik, kes elutseb Alpides.

Stinkmarder ⇒ *litis*

Stöberhund *m* Allgemeine Bezeichnung für die zum Stöbern eingesetzten Hunde. **ET: liikumaajav jahikoer** Koeratõug, keda on aretatud, et ta jahimehe püssi ees laskeulatuses jookseks ja kõik leitud ulukid liikuma ajaks.

Stockente *f* (*Anas platyrhynchos*) Gehört zu der Familie der Entenvögel aus der Gattung Schwimmenten. Ist die größte und bekannteste Entenart. Jagdvogel in Estland und Deutschland. **ET: sinikael-part** Metsa ja stepivööndi umbes varesesuurune veelind haneliste seltsist. Jahilind Eestis ja Saksamaal.

Stubendressur *f* Das Beibringen der Grundbegriffe bei Jagdhunde und Hunde,

wie z.B. Sitz!; Lauf!. **ET: töösõnavara õpetamine** Koerale tema eluks kõige tähtsamate käskluste õpetamine kutsikaeas.

Sturmmöwe *f* (*Larus canus*) Zur Familie Möwen gehörende Vogelart. Sehr oft im Binnenland und in der Nähe von Mülldeponien zu finden. Jagdvogel in Estland. **ET: kalakajakas** Kajaklaste sugukonda kuuluv linnuliik, keda väga sageli prügimägedel kohata võib.

Stutzen *m* Kurze Büchse mit einer Ganzschaft. **ET: stutser** Suitsuta püssirohtu kasutatav jahirelv ehk nn nitroekspress.

Suchjagd *f* Eine Jagdart, bei der Wild vom Hund gesucht wird und in guter Schussnähe hochgemacht wird. **ET: otsijah** Hiilimisjahiga sarnane jahipidamisviis, mille käigus kõnnitakse püss käes ja vahel ka koer kõrval mööda metsa, põldu või veekogu kallast.

Such verwundet! Befehl oder Zuspruch zu dem Schweißhund, wenn er die Fährte annehmen soll. **ET: Otsi looma!** Käsklus koerale haavatud uluki jälje ülesvõtmiseks.

T

Tafelente *f* (*Aythya ferina*) Gehört zur Familie der Entenvögel und zur Gruppe der Tauchenten. Kopf und Hals ist rostrot. Jagdvogel in Estland. **ET: punapea-vart** Parasvöötme piirkonna sukelpart, kelle pea ja kael on roostekarva. Pesitseb Eestis.

Talg *m* Sy: **Inselt** *n* Das Fett in der Körperhöhle bei Schalenwild, Schwarzwild ausgenommen. **ET: rasv** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit kõigi sõraliste puhul, v.a. metssea puhul. vrd "Weißes".

Tannfuchs ⇒ *Eichhörnchen*

Taube ⇒ *Täubin*

Tauber *m* Die männliche Taube. **ET: isane tuvi**

Täubin *f* Sy: **Taube** *f* Die weibliche Taube. **ET: emane tuvi**

Teilmantelgeschoss *n* Ein Büchsegeschoss, dessen Bleikern nicht ganz ummantelt ist. **ET:**

poolmantelkuul Kuul, mille tinasüdamik on osaliselt kaetud.

Teller *pl* Sy: **Schüsseln** *pl* Die Ohren des Schwarzwildes. **ET:** **metssea kõrvad**

Tollwut *f* Sy: **Wut** *f*; **Wasserscheu** *f* Von dieser anzeigepflichtigen Viruskrankheit, die in zwei Formen, der silvatischen und der urbanischen, auftritt, wird von der Wildtieren am häufigsten der Fuchs befallen. **ET:** **marutaud; marutõbi; veepelgus** Viirushaigus, mis on üks ohtlikemaid ja vanemaid ning mis ei allu roisubakterite toimele. Suurimateks levitajateks on koerad, rebased ja mägrad.

Träger *m* Der Hals bei allem männlichen Schalenwild. Beim Schwarzwild ist jedoch häufiger "Hals" im Gebrauch. **ET:** **kael** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid sõraliste isasloomade kaela tähistamiseks.

Trägerschuss *m* Ein Schuss in den Hals des Schalenwildes. **ET:** **kaelalask** Lask sõralise kaela.

Trauerente *f* (*Melanitta nigra*) Gehört zur Familie der Entenvögel. Ist eine große Tauchente mit breitem und an der Spitze etwas plattgedrücktem Schnabel. Jagdvogel in Estland. **ET:** **mustvaeras** Umbes rongasuurune sukelpart, kes Eesti aladel on rändlind.

Treiber *m* Eine Hilfsperson auf der Treibjagd, der eine rote Weste trägt und das Wild zu den Schützen treibt. **ET:** **ajaja** Abiline ajujahil, kes peab kandma punast vesti ning ei tohi sellel jahil relva kasutada.

Treibjagd *f* Die Jagdart, bei der eine Anzahl von Schützen und Treibern und Hunden das Wild bejagt. **ET:** **ajujaht** Kõige levinum ja suhteliselt ohtlik

jahiviis, mida peetakse põhiliselt suurulukitele, kus üks osa jahist osavõtjaid ehk ajajaid ajab ulukid ette teisele osale jahimeestest ehk küttidele.

Trichinose *f* Eine durch den Rundwurm verursachte Erkrankung, die beim Menschen tödliche Folgen haben kann. Träger: allesresser. **ET:** **trihhinelloos; keeritsusstõbi** Laialdaselt levinud parasiithaigus, mida tekitavad Trichinella perekonna ümarussid. Need keeritsussid on võimelised ka inimest nakatama. Levitajad: köigesööjad.

Tritt *m* Der Abdruck eines einzelnen Laufes bei allem Haarwild und Federwild. **ET:** **jälg** Imetaja või linu ühe jala jäljend.

Triumphbockbüchsfinte *f* Sy: **Bockdrilling** *m* Dreiläufiges Kipplaufgewehr mit Schrot- und großkalibrigen Kugellauf in Bockanordnung und seitlich dazwischen kleinkalibrigen Kugellauf. **ET:** **drilling** Ühe sileda rauaga drilling, mille all on suure kaliibriga vintraud ning nende vahel külgmiselt asetsev väiksekaliibriline vintraud.

Trophäen *pl* Erinnerungsstücke von erlegtem Wild, die als Schmuck, Dekoration oder Gebrauchsgegenstand verwendet werden. **ET:** **trofeed** Mälestuse kütitud ulukilt, mida kasutatakse kas ehte, kaunistuse või tarbeesemena.

U

Überläufer *m* Ein Stück Schwarzwild im zweiten Lebensjahr. **ET:** **kesik** Metssiga teisel eluaastal.

Überläuferbache *f* Weibliches Tier vom Schwarzwild im zweiten Lebensjahr. **ET:** **emane kesik** Teisel eluaastal emane metssiga.

Überläuferkeiler *m* Das männliche Tier vom Schwarzwild im zweiten Lebensjahr. **ET:** **isane kesik** Teisel eluaastal isane metssiga.

Urhahn ⇒ *Auerhahn*

V

Vierling *m* Jagdgewehr mit vier Läufen, meistens mit zwei Schrotläufen und zwei Kugelläufen. **ET:** *neljaraudne jahirelv; vierling* Neljaraudne jahirelv, mille on enamasti kaks siledat ja kaks vintrauda.

Vollmantelgeschoss *n* Büchsegeschoss, dessen Bleikern bis über die Spitze ummantelt ist. **ET:** *täismantelkuul* Kuul, mille tinasüdamik on täielikult kaetud.

Vorderschaft *m* Der vordere, an den Läufen anliegende Teil des Schaftes. **ET:** *jahipüssi esilaad* Jahirelva raudade all asetsev osa.

Vorstehhund *m* Eine Jagdhunderasse, bei der man zwischen deutschen und englischen Vorstehhunde unterscheidet. Deutsche sind z.B. Deutsch-Drahthaar, Deutsch-Kurzhaar, Deutsch-Langhaar, Weimaraner, Münsterländer. Englische Vorstehhunde sind: Gordon-Setter, Irisch-Setter, Pointer usw. **ET:** **1.** *seisev linnukoer* Seisukoerad jagunevad kahte rühma: Briti saarte linnukoerad (gordoni setter, iiri punane setter, pointer) ja mandri linnukoerad (saksa karmikarvaline linnukoer, saks lühikarvaline linnukoer, saksa pikakarvaline linnukoer, weimari linnukoer, münsteri linnukoer). **2.** *kanakoer*

W

Wachholderdrossel *f* (*Turdus pilaris*) Gehört zur Familie der Drosseln aus der Ordnung der Sperlingsvögel. Ist etwa amselgroß. Jagdvogel in Estland. **ET:** *hallrästas* Värvliste perekonda kuuluv liik, kes eelistab pesapaigana metsi, kus kasvavad kõrged kuused.

Waffen ⇒ *Gewaff*

Waffen: *kombinierte* ~ *pl* Gewehre, die sowohl für den Schrot- als auch für

den Kugelschuss gedacht sind. **ET:** *kombineeritud jahirelv; paradoks* Jahirelv, mis sobib nii padrunite kui ka haavlitega laskmiseks.

Waffenschein *m* Ein Schein, der dazu berechtigt, die Schusswaffe zu führen, zu erwerben und zu besitzen. **ET:** *relvaluba* Luba, mis annab loa omanikule õigusevastava laskemoona soetamiseks, relva ja laskemoona hoidmiseks, edasitoimetamiseks ja kandmiseks. Relvaseaduse ning muude õigusaktidega kehtestatud korras ja tingimustel.

Wahlabschuss *m* Der Ausleseabschuss beim Schalenwild. **ET:** *valiklaskmine* Erinevatesse soo- ja vanusegruppidesse kuuluvate isendite valikuline küttimine.

Waldschnepfe *f* (*Scolopax rusticola*) **Sy:** **Langschnabel** *m* Gehört zur Familie der Schnepfenvögel. Ist überwiegend Zugvogel mit einem langen Gesicht. Jagdvogel in Estland und in Deutschland. **ET:** *metskurvits* Kurvitsaliste sugukonda kuuluv linnuliik, kes elab niisketes leht- ja segametsades. Jahilind Eestis ja Saksamaal.

Warnbruch *m* Ein Bruchzeichen, das Vorsicht signalisiert. Ist mindestens armlang und kreisförmig zusammengebogen und auffallend aufgehängt. **ET:** *hoiatusoks* Käsivarrepikkuselt ära murtud ja ringikujuliselt painutatuna nähtavale kohale asetatud oks, mis on hoiatava iseloomuga.

Wasserscheu ⇒ *Tollwut*

weidgerecht **Sy:** **weidmännisch** Alles, was streng zu den Regeln, Bräuchen und ungeschriebenen Gesetzen des Weidwerks entspricht. **ET:** *eetiline jahinduse seisukohast* NB! Sks. kasutatakse seda väljendit jahimehe tegutsemise kohta, mis siis on või ei ole kooskõlas jahikommitee ja hea tavaga.

Weidmann ⇒ *Jäger*

weidmännisch ⇒ *weidgerecht*

Weidmannsheil! Gruß der Jäger untereinander. Die Antwort lautet ebenso

"Weidmannsheil!". Glückwunsch nach der Erlegung eines Stück Wildes. Die Antwort ist dann "Weidmannsdank!".

ET: Kivi kotti! NB! Sks. tuleb tähele panna, et kui tegu on lihtsalt jahimeeste omavahelise tervitusega, siis vastatakse samamoodi (Weidmannssheil). Aga kui soovitakse õnne jahisaagi puhul, kõlab vastus: "Weidmannsdank", mis oleks tõlgituna "Jahimehe tänu". Jahimeeste omavaheline tervitus.

Weidmannsheil trinken Jagdliches Brauchtum bei dem das Glas in die linke Hand genommen wird. **ET: jahiõnne jooma** Jahikomme, mille puhul hoitakse klaasi vasakus käes.

Weidwerk ⇒ *Jagdwesen*

Weißes *n* Das Fett des Schwarzwildes und Dachses. **ET: 1. metssea rasv 2. mägra rasv**

Weißwangengans *f* (*Branta leucopsis*)
Sy: **Nonnengans** *f* Eine Meergans, die ihr ganzes Leben in Küstennähe verbringt. Ähneln sich der Kanadagans. Jagdvogel in Estland und Deutschland.
ET: valgepõsk-lagle Haneliste sugukonda kuuluv jahilind, kes saabub Eestisse märtsi lõpul ja aprilli algul. Iseloomulikuks tunnuseks on valged põsk, laup ja kurgualune. Jahilind Eestis ja Saksamaal.

Welpen *pl* Die Jungen bis 10 Wochen beim Hund, Wolf und auch beim Fuchs.
ET: kutsikas Kuni 10-nädalased hundi, koera ja rebase pojad.

Wiesel: Großes ~ *n* (*Mustela erminea*) Gehört zur Familie der Marder und trägt zwei Namen je nach der Jahreszeit. Sein Pelz ist als Hermelin bekannt. **ET: kärp** Väike vilgas vilaja kehaehitusega kiskjaline kärplaste sugukonnast. Hinnaline karusloom. vrd "Hermelin".

Wiesel: Kleines ~ *n* (*Mustela nivalis*)
Sy: **Mauswiesel** *n* Gehört zur Familie der Marder. Ist kleiner als Hermelin bzw. Großes Wiesel. **ET: nirk** Kärplaste

sugukonda kuuluv väikseim kiskjaline maailmas.

Wild *n* Sammelname für alle jagdbare Tiere und Vögel. **ET: uluk** NB! Sks. tähistatakse selle väljendiga ka jahilinde.

Wildbahn ⇒ *Gatterrevier*

Wildbahn: freie ~ *f* Der Gegensatz zum Gatter / Gatterrevier. **ET: 1. tarastamata jahipiirkond 2. vaba loodus**

Wildbret *n* Das Fleisch alles essbaren Wildes. **ET: ulukiliha** Kõikide söödavate metsloomade liha.

Wilddieb *m* Sy: **Wilderer** *m*;
Schwarzgeher *m* Einer, der widerrechtlich Wild erlegt und es sich aneignet. **ET: salakütt** Isik, kes jahib ulukeid ebaseaduslikult.

Wilderer ⇒ *Wilddieb*

Wildfolge *f* Eine mit den Reviernachbarn getroffene Vereinbarung, die die Nachsuche des krankgeschossenen Wildes über die eigene Grenze hinaus in dessen Revier gestattet. **ET: luba järgneda haavatud loomale võõras jahipiirkonaas**

Wildfutter *n* Die Nahrung, die dem Wild von Menschen vorgelegt wurde. **ET: 1. lisaöö 2. uluki toit** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid toidu puhul, mida inimene ulukitele viib, mitte uluki enda otsitud toidu puhul.

Wildkalb *n* Das einjährige weibliche Tier beim Rotwild. **ET: punahirve lehmvasikas** Punahirve kuni üheaastane emane loom.

Wildkrankheiten *pl* Krankheiten, die das Wild befallen. **ET: ulukite haigused** Haigused metsloomadel, mida võib liigitada mittenakkavateks haigusteks ja nakkushaigusteks.

Wildmeister ⇒ *Berufsjäger*

Wildschwein ⇒ *Schwarzwild*

Wintereinstand *m* Der Aufenthaltsort des Wildes im Winter.
ET: talvituskoht; talvituspaik Koht, kuhu loomad jäävad talvituma.

Wolf *m* (*Canis lupus*) Ein hundeartiges Raubtier, das zum Haarraubwild gehört.
ET: hunt; hallhunt Koerlaste sugukonna suurim loom, kes toitub uluksõralistest ja mõningal määral taimsest toidust.

Wölfin *f* Das weibliche Tier beim Wolf. **ET: emane hunt** NB! Sks. kasutatakse seda väljendit vaid täiskasvanud emase (ka poegadega) hundi puhul.

wörgen ⇒ *kröchen*

Wundspur ⇒ *Schweißspur*

Wut ⇒ *Tollwut*

Z

Zielfernrohr *n* Das perfektteste Zielhilfsmittel für den Kugelschuss. Vergrößerung kann fest oder veränderlich sein. **ET: optiline sihik** Seadis relval kuuli vms märki suunamiseks.

Zielpunkt *m* Die Stelle, die bezieht werden muss, um einen Treffer zu erzielen. **ET: sihtimispunkt** Punkt, kuhu peab sihtima, et märki tabada.

Zuwachs *m* Jene Stückzahl, um die sich eine Wildart im Jahr durch ihren Nachwuchs vermehrt. **ET: juurdekasv** Ulukite koosluse suurenemine aastas teatud arvu võrra.

Eestikeelsete märksõnade loend

A

ajaja 38
ajujaht 38
alpi kaljukits 37
alpi ümiseja 17
alpi ümiseja pojad 17
alpi ümiseja: emane ~ 28
alpi ümiseja: isane ~ 19
aporteerima 18
armupauk 22
aul 21

D

drilling 21; 38
drilling: kahe
vintrauga ~ 21

E

eetiline jahinduse
seisukohast 39
emis: metssea ~ 18
esilaad: jahipüssi ~ 38

F

faasan 22
faasanikana 22
faasanikukk 22
Fu! 32

H

haaki sisse tegema 24
haavlid 34
haavlipüss 23
haavlite number 35
hahk 22
hallhaigur 24
hallhani 25
hallhunt 40
halljänes 23
hallrastas 39
hallvares 31
hang 23
harjased: metssea ~ 23
haru: keskmine ~ 30
haru: silma~ 18
haru: vahe~ 21
haukuma 33
heitsarved 17

hermeliin 25
hiilimisjaht 20
hirvepull 33
hirvepull: harksarvedega ~ 23
hirvepull: kolmeharuliste
sarvedega ~ 36
hirvepull: paruksarvedega ~ 31
hoiatusoks 39
hunt 42
hunt : emane ~ 42
hunt: isane ~ 33
hõbekajakas 36
hüpe 23

I

ilves 30
ilves: ~e pojad 28
ilves: emane ~ 30
ilves: isane ~ 29
imetajad 34

J

jahieeskirjad 28
jahihooaeg 35
jahijuhataja 27
jahijutt 27
jahikantsel 26
jahikeeluaeg 34
jahikoer 26
(jahi)koerajuht 26
jahikoer: emane ~ 26
jahikoer: liikumaaajav ~ 37
jahikombed ja –tavad 26
jahikülaline 26
jahiluba 27
jahimaa 26
jahimajandus 27
jahimees 27
jahimees, kes peab jahti
dresseeritud pistrikutega 22
jahindus 28
jahiõigus 27
jahiõonne jooma 41
jahipalavik 27
jahipidamisviis 26
jahipiirkond 26
jahipiirkond: tarastamata ~ 40
jahipiirkond: tarastatud ~ 23

jahipüss: iselaadiv ~ 36
jahipüss: kolmeraudne ~
kahe vintrauga 21
jahipüss: kukega ~ 24
jahipüss: kuketa ~ 24
jahipüss: poolautomaatne ~ 36
jahirelv 24
jahirelv: kolmeraudne ~ 21
jahirelv: kombineeritud ~ 39
jahirelv: kombineeritud
kaheraudne ~ kõrvuti
raudadega 21
jahirelv: neljaraudne ~ 41
jahirelv: sileraudne ~ 23
jahirelv: sileraudne,
kaheraudne ~ kõrvuti
raudadega 21
jahirelv: vintraudne
magasiniga ~ 32
jahisarv 26
Jahiseadus: Eesti Vabariigi
~ 26
jahiseadus: Saksamaa
Liitvabariigi ~ 21
jahisignaal 27
jahiteooria eksam 27
jahitunnistus 27
jaht 26
jahti pidama 19
jooksuaeg: hirvede ~ 25
jooksuaeg: jäneste ~ 33
jooksuaeg: metssea ~ 32
jooksuaeg: sõraliste ~ 20
juhtemis 24
juhtoks 29
juurdekasv 42
jalg 22; 38
jalg: sõra ~ 22
jälge ette võtma 17
jälge kaotama 17
jäljekingad 37
jäljekoer 35
jäljerida 36
jäljerihm 37
jäljetöö 33
jäljetöö verejäljel 35
jänes 25
jänes: emane ~ 25
jänes: isane ~ 32
järelotsimine 31

jäger 19

K

kaba 28
kabehirv 21
kabehirv:
kühvelsarvedega ~ 34
kabehirv:
piiksarvedega ~ 36
kabehirve lehm 21
kabehirve pull 21
kabehirve vasikas 21
kael 38
kaelarihm 35
kaelustuvi 34
kajaklased 31
kalakajakas 37
kaljukits 38
kaljukits: emane ~ 39
kaljukitse sokk 38
kaljukitse talled 28
kaljutuvi 23
kana 26
kanakoer 38
kanalised 25
kari 33
kari: metssea ~ 33
karu: emas~ 19
karu: isas~ 18
karuott 31
kastlõks 28
kastooreum 19
keeritsusstöbi 38
kesik 39
kesik: emane ~ 39
kesik: isane ~ 39
kest 30
kibunad 31
kibunapärg 33
kihvad: emise ~ 25
kihvad: kuldi ~ 24
kihvad: kuldi
alumised ~ 24
kihvad: kuldi
ülemised ~ 24
kinnitama 17
kiskjalised 24
Kivi kotti! 41
kivinugis 37
kobras 19
kodutuvi 23
koer: isane ~ 33
koerarihm 29
koon 23
kopranõre 19

koressööt 32
kormoran 28
krooksatama 28
kudrutama 28
kuhilpesa: kopra ~ 20
kukk 24
kull 19
kullijaht 19
kult: metssea ~ 29
kurgulaik 29
kutsikas 40
kutsikas: rebase ~ 28
kuul: poolmantel~ 37
kuul: täismantel ~ 38
kuulipüüdja 29
kõrgiste 25
kõrvad 29
kõrvad: jänese ~ 30
kõrvad: küüliku ~ 30
kõrvad: metssea ~ 40
kõrvad: sõraliste ~ 29
kährik 30
kährikkoer 30
käpp 20
kärp 39
kühvel 34
kühvel: kujunev 34
külalisjahimees 26
kännivares 33
kütioks 35
kütt 35
kütt: kogenematu ~ 20
küttimeäär 17
küünised 28

L

laanepüü 25
laanepüü: ~ kana 25
lagle: kanada ~ 28
lagle: valgepõsk~ 39
lakukivi 29
lakusool 34
lask 36
lask: kaela~ 37
lask: pea~ 28
lask: reie~ 28
laskekaugus 35
lauk 20
lennutrajektor 23
lind: emas ~ 25
lind: isas~ 24
linnukoer: seisev ~ 38
lipujaht 29
lissöööt 40

luba järgneda haavatud
loomale võõras
jahipiirkonnas 40
luitsnökk-part 30
lõks 22
löökveldru 34

M

mantel 30
marutaud 37
marutõbi 37
meigas 34
merikajakas 30
merivart 19
mesikäpp 31
metsis 18
metsisekana 18
metsisekukk 18
metskits 32
metskits: emane ~ 33
metskits: euroopa ~ 32
metskits: harksarvedega ~ 23
metskits: paruksarvedega ~ 31
metskitse sokk 32
metskitse talled 28
metskurvits 39
metsnugis 19
metssiga 35
mink 30
mustvaeras 38
mõtus 18
mäger 21
mäger: emane ~ 21
mäger: isane ~ 21
mäng 18
mänguplats 18
märklaid 34
mõirgama 34
N
naarits 32
naarits: euroopa ~ 32
naerukajakas 29
nahk 18; 21; 35
nepijaht 34
nirk 40
noorkaru 27
nurmkanas 32
nurmkanas: ~ kana 32
nurmkanas: ~ kukk 32
nurmkanas: ~ tibud 29
nuumaja 23
nulgima 17

O

oks: asukoha ~ 36
oks: laskepaiga ~ 17
oks: märguande~ 20
oks: põhi~ 25
orav: harilik ~ 21
Otsi looma! 37
otsijaht 37

P

paarumine 31
padrun 31
padrun: haavlipüssi ~ 36
padrun: vintrelva ~ 21
padrunikest 25
paradoks 39
paukuma 33
pealask 28
peibutama 30
peibutama: söödaga ~ 30
peibutusjaht 31
peibutussööt 31
peibutusvile 31
pesakond: jäneste ~ 34
pesitsusaeg 18
piilpart 29
piirdelipud 29
pistrik 19
pistrikujaht 19
pojad: jäneste ~ 35
poolmantelkuul 40
pruunkaru 19
pukkpüss: kaheraudne
sileraudne ~ 20
pukkpüss: kaheraudne
vintraudadega ~ 20
pukkpüss:
kombineeritud ~ 20
pulm 20
pulmamäng 18
punahirv 33
punahirv:
piiksarvedega ~ 36
punahirve lehm 33
punahirve
lehmvasikas 40
punahirve pull 33
punahirve pullvasikas
25
punapea-vart 37
põder: piiksarvedega
~ 36
põder: pulksarvedega
~ 38

põder 22

põder: kühvelsarvedega ~ 34
põdra lehmvasikas 22
põdra pullvasikas 22
põdrajahi hooaeg 22
põdralehm 22
põdrapull 22
põdravasikas 22
poegimisaeg: jäneste ~ 36
põhioks 25
põldpüü 31
põrsas: metssea ~ 24
päästehoob 37
päästik 17
päästma 17
pühapäevakütt 36
püssi raud 29
püssikukk 24
püstol 32
püünis 22
püünisraud 23

R

rabahani 33
rasv 37; 39
rasv: metssea ~ 39
rasv: mägra ~ 39
rebane 24
rebane: emane ~ 22
rebane: isane ~ 33
reha 23
reielask 29
relvaluba 39
ribid: sõraliste ~ 23
rinnalaik 29
ronk 28
rägapart 28
rääkspart 34

S

saarmas 23
saarmas : isane ~ 33
saarmas: emane ~ 22
saba 33
saba: kopra ~ 19
sabaots 20
sabatutt 20
salakütt 20
sarved: ~e laius 18
sarved: hirve ~ 24
sarved: kaljukitse ~ 18
sarved: metskitse ~ 24
sarved: vääralt arenenud ~ 24
sarved: väärarenguga ~ 24

sarvekännas 33
sihik: optiline ~ 42
sihtimispunkt 42
silmad: kiskjaliste ~ 36
silmad: näriliste ~ 36
silmad: sõraliste ~ 30
silmaahambad: hirve
ülemised ~ 25
silmaharu 18
sinikael-part 37
sisse laskma: jahipüssi ~ 21
sokk 20
sokk: kolmeharuliste
sarvedega ~ 36
sokujaht 20
soolak 34
soopart 36
stutser 37
suur-laukhani 19
suuruluk 25
sõrad 34
sõralised 31
sõtkas 34
söödakoht 23
sööma 23
söötmiskoht 23

T

tabamiskoht 17
tagasilöökk 33
talvituskoht 41
talvituspaik 41
tara 24
taustvall 29
taustvall: looduslik ~ 29
teder 20
tedrekana 19
tedrekukk 19
tedrekuningas 33
tibud 29
tiine 19
tikutaja 19
toit: taimne ~ 18
toit: uluki ~ 40
trihhinelloos 38
trofeed 38
tuhkur 26
tuttvart 32
tuvi: isane ~ 39
tuvi: emane ~ 39
tõmmuvaeras 35
tähnikhirv 36
täismantelkuul 40
töösonavara õpetamine 37

U

uluk 40
uluk: haavatud ~ 28
uluk: "ülema jahi" ~
25
ulukihoole 25
ulukijälituskoer:
baieri ~ 35
ulukijälituskoer:
hannoveri ~ 36
ulukiliha 40
ulukite haigused 41
urg 18
urujaht 19
urukoer 22

V

vaatama 17
vaba loodus 40
vaheharu 21
valgejänes 25
valiklaskmine 39
varitsusjaht 18
varitsuskoht 18
varitsusonn 18
vedrud 23
veepelgus 37
verejalg 35
verejalg laskepaigas
32
verejalg: kunstlik ~ 30
verekoer 35
verekoer: baieri ~ 35
verekoer: hannoveri ~
36
veri 35
vierling 41
"viimne suutäis" 29
vintrelv 20
vintrelv: kaheaudne
~ kõrvuti raudadega
20
viupart 31
väikeuluk 31
välja õpetama 22

Ü

ühisjaht 24
"ülem jaht" 25

Kokkuvõte

Käesolev magistriprojekt „Saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik“ koosneb neljast peatükist ning kahest osast: teoreetilisest ja praktilisest. Esimeses peatükis tehakse lühike sissejuhatus jahinduse valdkonda, mille käigus selgitatakse mõisteid *jahindus* ja *jahipidamine*. Lisaks antakse selles osas ülevaade jahinduse ajaloost nii üldisest aspektist kui ka jahindusalaste seaduste muutumise ja jahindusalase terminoloogia kujunemise seisukohast. Töö teises osas kirjeldatakse sõnastiku koostamise põhimõtteid, näiteks sõnavara valikuprintsiipe ning sihtgruppi. Samuti kirjeldatakse selles osas sõnastiku koostamisel tekkinud, peamiselt Saksamaa ja Eesti kultuurilistest erinevustest tingitud probleeme. Kolmandas peatükis selgitatakse sõnastiku ülesehitust ning antakse nimekiri sõnastikus kasutatud lühenditest.

Neljanda peatüki moodustab saksa-eesti jahindusalane seletav sõnastik koos eestikeelse märksõnaloendiga. Terminid on peamiselt pärit ulukite anatoomia, jahipidamisviiside, jahirelvade, jahikoerte valdkondadest. Samuti on sõnastikus ära toodud jahilukid ja – linnud nii Eestis kui ka Saksamaal ning teised olulised jahindusalased väljendid. Terminite valikul on saksa keeles toetutud eelkõige jahindusalasele leksikonile „Lexikon der Waidmannssprache“ ning seletavale sõnaraamatule „Wörterbuch der Weidmannssprache“. Eestikeelsete vastete leidmisel aga ajakirja Eesti Jahimees erinevatele numbritele ning „Jahiraamatule“. Kuna Eestis ei ole varem antud valdkonna sõnastikke välja antud, tekkis vastete leidmisel mitmeid probleeme. Nende lahendamisel olid abiks nii Interneti-leksikoonid kui ka tuttavad eestlastest ning sakslastest jahimehed.

Käesolev saksa-eesti jahindusalane sõnastik on mõeldud eelkõige jahimeestele ja teistele jahindusest huvitatud inimestele. Samuti võiks sõnastikust abi olla tõlkijatel, kellel on vaja antud valdkonna erialaseid tekste tõlkida.

Kasutatud kirjanduse loetelu

1. „Eesti Jahimees“ nr. 7/8, juuli/august 2002
2. „Eesti Jahimees“ nr. 9, september 2002
3. „Eesti Jahimees“ nr.10, oktoober 2002
4. „Eesti Jahimees“ nr.5, mai 2003
5. „Eesti Jahimees“nr. 4, aprill 2004
6. „Eesti Jahimees” nr. 10, oktoober 2004
7. „Eesti Jahimees” nr. 11, november 2004
8. „Eesti Jahimees” nr. 12, detsember 2004
9. „Eesti Jahimees” nr. 8/9, august/september 2004
10. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 10 Tallinn, 1998
11. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 5 Tallinn, 1990
12. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 6 Tallinn, 1992
13. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 7 Tallinn, 1994
14. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 8 Tallinn, 1995
15. Eesti Entsüklopeedia. Nr. 9 Tallinn, 1996
16. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. Nr. 1. Tallinn, 1985
17. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. Nr. 2 Tallinn, 1987
18. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. Nr. 3 Tallinn, 1988
19. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. Nr. 4 Tallinn, 1989
20. FREVERT, W.: Das jagdliche Brauchtum. Stuttgart, 2001
21. KANN, K./ KIBBERMANN, E./ KIBBERMANN, F./ KIROTAR, S.: Eesti-saksa sõnaraamat. Tallinn, 2003
22. KIBBERMANN, E./ KIROTAR, S./ KOPPEL, P.: Saksa-eesti sõnaraamat. Tallinn, 1995
23. KREBS, H.: Vor und nach der Jägerprüfung. München, 2004
24. LINDNER, K.: Zur Sprache der Jäger. In: Zeitschrift für deutsche Philologie, Bd. 85, 1966
25. LUDWIG, J.: Wörterbuch der Weidmannssprache. Berlin, 1987
26. OTT, P.: Zur Sprache der Jäger in der deutschen Schweiz; Frauenfeld, 1970
27. RANDLA, T.: Jahimehe käsiraamat. Tallinn, 1979
28. RANDVEER, T.: Jahiraamat. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2004

29. SCHULTE, J.: Die Jägerprüfung – kurz gefasst. Stuttgart, 2003
30. WAHRIG: Deutsches Wörterbuch. Gütersloh, 1997
31. WILLKOMM, H.-D.: Die Weidmannssprache: Die Begriffe, Wendungen und Bedeutungswandel des weidmännischen Sprachgutes. Berlin, 1990
32. ZEIB, C./ DOBSCHOVA, F.: Lexikon der Waidmannssprache und weiterer Sachgebiete der Jagd. Wien, 1992

<http://www.wilde-sau.com/rehwild.htm> (02.05.2005)
<http://www.rmk.ee/pages.php3/01241201> (02.05.2005)
<http://www.natur-lexikon.com/Texte/HWG/001/00091/HWG00091.html> (02.05.2005)
<http://www.wald.de/wald/tiere/rotwild.htm> (03.05.2005)
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=781209> (03.05.2005)
<http://www.natur-lexikon.com/Texte/HWG/002/00108-Saatgans/HWG00107-Saatgans.html> (03.05.2005)
<http://www.natur-lexikon.com/Texte/SM/001/00024-saatkraeche/SM00024-saatkraeche.html> (03.05.2005)
<http://www.natur-lexikon.com/Texte/HWG/002/00103/HWG00103.html> (03.05.2005)
http://193.40.56.202/kete/html/standard/jxxger_III.html (06.05.2005)
<http://www.vzi.de/p/z3/ganswei.htm> (07.05.2005)
<http://www.tierenzyklopaedie.de/tiere/damhirsch.html> (07.05.2005)
<http://www.koer.ee/leftpage.php?id=50> (10.05.2005)
<http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/bjagd/inhalt.html> (10.05.2005)
<http://sunsite.ee/loomad/Imetajad/metskits2.htm> (10.05.2005)
<http://www.loodus.ee/el/vanaweb/0011/metssiga.html> (10.05.2005)
<http://www.rmk.ee/pages.php3/01241202> (10.05.2005)
<http://www.rmk.ee/pages.php3/01241203> (10.05.2005)
<http://sunsite.ee/loomad/Linnud/ARDCIN2.htm> (10.05.2005)
<http://lex.andmevara.ee/estlex/kehtivad/AktTekst.jsp?id=50587> (10.05.2005)
<http://www.estlex.ee/estlex/kehtivad/AktTekst.jsp?id=48001> (12.05.2005)
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=193886> (12.05.2005)
http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/waffg_2002/ (12.05.2005)
<http://www.wald.de/wald/tiere/luchs.htm> (12.05.2005)
<http://www.euronerz.de/public/show.php> (12.05.2005)
www.google.com

Zusammenfassung

Die vorliegende Magisterarbeit „Deutsch-Estnisches erklärendes Wörterbuch der Jägersprache“ besteht aus zwei Teilen: aus einem theoretischen und aus einem praktischen Teil. Im ersten Kapitel wird eine Einführung in das Thema gemacht, wobei man die estnischen Begriffe *jahipidamine* und *jahindus* erläutert. Ebenso wird ein historischer Überblick über das Jagdwesen im Allgemeinen und über die Entwicklung der Jagdgesetze und der Jägersprache gegeben. Im zweiten Kapitel werden die Grundprinzipien beim Zusammenstellen des Wörterbuches dargestellt, wie z.B. eine Begründung zur Wahl der Termini als auch eine Beschreibung der Zielgruppe. Ebenso werden in diesem Teil die Probleme beschrieben, die beim Zusammenstellen des Wörterbuches hervorgetreten sind. Im dritten Kapitel wird der Aufbau des Wörterbuches erläutert und eine Liste der im Wörterbuch vorkommenden Abkürzungen gestellt.

Das vierte Kapitel besteht aus dem Deutsch-Estnischen erklärenden Wörterbuch der Jägersprache und aus einer Liste der estnischen Termini. Da die deutsche Jägersprache heute mehr als 4700 Fachwörter zum Inhalt hat, war es in der vorliegenden Arbeit unmöglich sie in ihrer Ganzheit zu erfassen. Mit mehr als 460 Termini ermittelt das vorliegende Wörterbuch nur einen Querschnitt aus dem jagdlichen Fachwortschatz. Dabei werden Wörter aus Bereichen der in Estland und Deutschland jagdbaren Tier- und Vogelarten, Wildbiologie, traditionellen Jagdarten, Jagdwaffen, Jaghunden und allgemeinen jagdlichen Bezeichnungen aufgeführt.

Die Zielgruppe dieses Wörterbuches sind sowohl die Jäger in Estland und Deutschland als auch Personen, die sich für das Jagdwesen interessieren. Ebenso könnte das vorliegende Wörterbuch nützlich für Übersetzer und Dolmetscher sein, die Texte aus dem jagdlichen Bereich zu übersetzen bzw. zu dolmetschen haben.